

נספחים למקורות בחוברת – בנין אמונה תשע"ז הרב ערן טמיר

דף 1

עולת ראייה חלק א עמ' של"ז – י"ג עיקרים

אני מאמין באמונה שלמה. גדר האמונה בכללה הוא שאמיתת הענין הנודע קבועה בקרבו לא מצד הידיעה לבדה כ"א מצד מנוחת הנפש הגמורה כשהוא מקבל אותה בקבלה שלימה מבלי שישתער בו מאומה נגד זה ולכן חיובה התמידי של האמונה בה' יתעלה הוא שידיעת מציאותו יתעלה ומה שראוי שיתייחס לו תתכונן בקרבנו בתמידיות...וצדיק באמונתו יחיה כי מצד טבע מציאות החיים היא קבועה בידיעת האדם שהוא חי ובהיות מציאות החיים ענין נאהב בלב ומתקבל מאוד על כן מונח תמיד בלב כל האדם הציור של האמונה בחיים.

אורות, ישראל ותחיתו פרק י"ג עמ' כ"ט

והנס והטבע מתאחדים באחדות מאירה. מאור הנס העליון מתגלה איך סעיפי הטבע כולם, הבלתי מובנים מצד עצמם, הם עם ענפיו והתפשטות אורו, וכל הטבע כולו המתגלה בכל תפקידיו, בעולם ובאדם, בנפש היחיד ובנפש העמים, בדאגות החיים היומיים ובהתגדרות הלאומיים והממלכות, בעליותיהם וירידותיהם בנכלי הפוליטיקה, בשגעונות המשתגעים, בערמת הערומים ובישרת לבב הישרים, בחכמת החכמים, בבינת הנכונים, בגבורת הגבורים וברוח החלש של החלשים, בכל, רק יד האורה העליונה, אור חכמת כל עולמים, רוח ד' נשמת חיי העולם היא מופיעה.

בראשית י"א כ"ו – הקב"ה פונה לאברהם

וַיְחִי-תָרַח, שְׁבַעִים שָׁנָה; וַיֻּלְּד, אֶת-אַבְרָם, אֶת-נְחוֹר, וְאֶת-הָרָן. וְאֵלֶּה, תּוֹלְדֹת תָּרַח--תָּרַח הוֹלִיד אֶת-אַבְרָם, אֶת-נְחוֹר וְאֶת-הָרָן; ... וַיִּקַּח אַבְרָם וְנְחוֹר לָהֶם, נָשִׁים: שָׁם אִשְׁת-אַבְרָם, שָׂרִי, וְשָׁם אִשְׁת-נְחוֹר מְלֶכָה, בַּת-הָרָן אֲבִי-מְלֶכָה וְאֲבִי יִסְכָּה. וְתָהִי שָׂרִי, עֲקָרָה: אֵין לָהּ, וָלֵד. וַיִּקַּח תָּרַח אֶת-אַבְרָם בְּנוֹ, וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרָן בֶּן-בְּנוֹ, וְאֶת שָׂרִי כַלְתּוֹ, אִשְׁת אַבְרָם בְּנוֹ; וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאֹר כְּשָׂדִים, לְלֶקֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם, לֶךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַדְתְּךָ וּמְבֵית אֲבִיךָ, אֶל-הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר אֶרְאֶה.

דף 2

דרך ה' הקדמה

יתרון ידיעת הדברים על מתכונת חלקיהם כפי מחלקותם וסדרי יחסיהם, מידיעתם שלא בהבחנה, כיתרון ראיות הגן המהודר בערוגותיו ומיזפה במסילותיו ובשורות מטעו, מראיית חורש הקנים והיער הצומח בערבוב. כי אמנם ציור חלקים רבים, אשר לא נודע קשרם ומדרגתם האמיתית בבניין הכל המורכב מהם, אצל השכל המשתוקק לדעת, אינו אלא משא כבד בלא חמדה, שייגע בו ויעמול ונלאה ועייף ואין נחת. כי הנה כל אחד מהם שייגע ציורו אצלו, לא יניח מהעיר בו התשוקה לבוא עד תכליתו, וזה לא יעלה בידו, כיון שנעדר ממנו תשלום ענינו, שהרי חלק גדול מהדבר הוא יחסיו עם המתייחסים לו ומדרגתו במציאות, וזה נעלם ממנו, ונמצאת תשוקתו טורדתו מבלי שבעתה וחמדתו מכאיבתו ואין מנוחה. לא כן היודע דבר על אופניו, שבהיות נושא מתגלה לעיניו בעליל כמות שהוא, הלך ילך והשכל אל אשר יפנה שם, וביופי מלאכותיו יתענג וישתעשע... ואמנם צריך שתתבונן, שהנה מספר הפרטים עצום מאוד מהכיל אותם שכל האדם, ואי אפשר לו לדעת כולם. ואולם מה שראוי לו שישתדל עליו הוא ידיעת כללים, כי כל כלל בטבעו כולל פרטים הרבה, וכשישיג כלל אחד - נמצא משיג מאליו מספר רב מן הפרטים; ואף על פי שלא הבחין בהם עדיין ולא הכיר היותם פרטי הכלל ההוא. כי הנה כשיבוא אחד מהם לידו - לא יניח מלהכיר אותו, כיון שכבר ידוע אצלו הענין הכללי אשר אי אפשר להם היות בלתי. וכן אמרו ז"ל: "לעולם יהיו דברי תורה בידך כללים ולא פרטים" (ראה ספרי האזינו ב). אך מה שייצטרך בידיעת הכללים - הוא הדעת אותם בכל גבוליהם ובחינותיהם... והנה על פי הדברים האלה, חיברתי לך קורא נעים חיבור קטן זה, וכוונתי בו להציע לפניך כללי האמונה והעבודה על בורים, באופן שתוכל לעמוד עליהם אל נכון, ויצטיירו בשכלך ציור מספיק מוצל מן הערבוב והמבוכה, ותראה שורשיהם וענפיהם במדרגותם בבירור האפשרי שיתיישבו על לבך, ותקנה אותם בשכלך במובחר שבפנים. ומשם והלאה יקל לך למצוא דעת אלוהים בכל חלקי התורה ופירושיה ולעמוד על כל סתריה, כברכת ה' אלוהיך אשר יתן לך. והנה נשתדלתי לסדר הדברים בסידור שנראה לי יותר נאות, ובמילות

שחשבתים היותר הגונות, לתת לך ציור שלם מהדברים האלה אשר גמרתי להשכילך. על כן גם אתה צריך אתה לדקדק על כל זה, ולשמור את כל זה שמירה מעולה, עד תמצא מקום שיועיל לך, ולא תוותר על שום דקדוק פן יתעלם ממך עניין הכרחי. אבל זה אשר תעשה, תדקדק על כל המלות ותשתדל לעמוד על תוכן העניינים ולעצור כל אמיתתם בשכלך, ומצאת לך מנוח אשר ייטב לך. והנה קראתי שם הספר דרך ה', כי הנה הוא כלל מדרכיו יתברך שגלה לנו על ידי נביאיו והודיענו בתורתו, ובהם מנהלנו ומנהל כל בריותיו. וחלקתי אותו לארבעה חלקים:

* האחד - מדבר בו על כלל יסודות המציאות ופרטותיו.

* השני - בהשגחתו יתברך,

* השלישי - בנבואה,

* והרביעי - בעבודה.

ואתה אחי כל מבקש ה' בדרך הזה לך, וה' יהיה עמך ונתן לך עיניים לראות ואוזניים לשמוע נפלאות מתורתו. אמן כן יהי רצון.

עין אי"ה שבת ב', פרק ד' פסקה ז' עמ' 9

הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת בעי רב יוסף {בראשית לט-יא} ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא או לא א"ל אביי וליתי ספר תורה ולימני מי לא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום. שלשה הם הדרכים להתרת כל ספק: הקבלה, המחקר, הניסיון. במקום שהניסיון לא יוכל לברר לנו את שאלתנו, יבא לנו המחקר לעזרה, ויפיץ קרני אורו בדרכיו הקרובים והרחוקים, הכל לפי הנושא. ובמקום שגם המחקר יצר לו ולא יוכל להביאנו עד החוף המובטח, תופיע לנו הקבלה הנאמנה מסוד אלה על ישרים, להביע לנו חדות צפונות ופלאות חכמה. אבל חלילה לנו להשתמש בכח צפון, בהיות לאל ידינו לחשוף את מקור ידיעתנו מכח גלוי, על כן לא נשית פנינו למחקר רעיוני במקום שיש לנו ברור נסיוני פשוט. ולמדנו מזה גם כן, שלא נחדל מחקור בכל דבר אשר יד מחקרנו יביאנו שמה, כי במה שיש מקום להגיע בבטחה בכח אחד לא ניתן מאדון כל הנשמות שימוש לכח אחר בעקרו.

ספר הכוזרי מאמר ראשון פסקה טז

חלילה לאל שתבוא התורה במה שידחה ראייה או מופת, אך תבא בנפלאות וּשְׁנוֹת המְנַהֲגִים לְבְרִיאת דְבָרִים או להפך דְבָר אֶל דְבָר אַחֵר, לְהוֹרֹת עַל חֻקֵּי בּוֹרָא הָעוֹלָם וּיְקַלְתּוּ לַעֲשׂוֹת מֵה שְׁחָפֵץ, בְּעֵת שְׂיִחְפֵץ.

מאמרי הראי"ה מאמר החינוך, דרשה בעת חנוכת בית התלמוד תורה ברחובות עמ' 229

על הילדות תפול תמיד השאלה, איך אנו מכירים אותה ביחווה לחנוך. אם היא רק כמו הכשר להאישות, או שיש לה ערך כביר בפני עצמה. מובן הדבר שכשמעמי דים את יסוד החיים רק על העבודה והפרנסה, אין לילדות זכות מצד עצמה, כי אם, הילד הוא לפי זה גולם יפה שאפשר לחק ממנו כלי מעשה חזק ועובר לסוחר. לא כן הוא לפי ההכרה האידיאלית, המערכת את החיים לפי הטוהר שבהם, לפי הטוב החסד והתום הנמסך בקרבם. על פי זה המשפט יעלה לנו ערך הילדות לא רק בתור הכשר לאישות וגדלות, כי אם חטיבה יקרה בחיים מצד עצמה, ולפעמים תעלה אצלנו בתור המעולה שבתקופות החיים שכל החיים ראויים להיות כמכשירים לעמדתה. אז נאמר דברים כמשמעם "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תנוקות של בית רבן" מפני שהוא "הבל שאין בו חטא". התנוק, כשיחונך כראוי, ביחוד התנוק העברי, כמה קדושה ותום, כמה טהרה ומדות נעלות נמצא בנפש הנקיה והאהובה הילדותית שבקרב, כל זמן שטומאת שוק החיים לא השביתה את החן וההון של פרח שושן זה, כמה קדוש וטהור הוא. אמנם טובה הילדות, נאה וקדושה היא, אבל הלא היא גם כן חלושה, ולא תוכל לעמוד בפני זרם החיים ההולך ומתגבר, לפי מדת הגדלות, גדלות החומר והרוח, והתרבות יחס החברה הגדולה והמסובכת. על כן זאת היא חובתנו, לשמור בכל עז את תומת הילדות וטהרתה ולהעבירה לאטה עם כל זהרה ונקיונה אל תקופת הגדלות, באופן שהגדלות תעניק לה רק את העוז והגבורה החסרים לה, גבורת הגוף וגבורת הרוח, אבל לא תהין להרס את היתרונות היקרים של הילדות האהובה והחביבה עדי עד. "מפי עוללים ויונקים יסדת עז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם". להביא את הילדות בעצם תומה וטהרתה אל גבול הבחורות והשחרות, הזקנה והשיבה, באופן שתוסד עוז, שלעולם לא ינוס לחה, זאת היא תעודת החנוך בישראל.

ליקוטי מוהר"ן פרק א'

"אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" דע, כי על ידי התורה נתקבלים כל התפילות וכל הבקשות שאנו מבקשים ומתפללים, והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצריכין, הן ברוחני, הן בגשמי. כי עכשיו, בעוונותינו הרבים, חן וחשיבות האמיתי של ישראל נפל, כי עכשיו עיקר החשיבות והחן הוא אצלם; אבל על ידי התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל, כי התורה נקראת (משלי ה יח): "אילת אהבים ויעלת חן", (ערובין נד ב): "שמעלה חן על לומדיה". ועל ידי זה נתקבלין כל התפילות והבקשות. כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר, ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שיאיר לו השכל שיש בכל דבר, להתקרב להשם יתברך על ידי אותו הדבר. כי **השכל הוא אור** גדול ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שכתוב (קהלת ח א): "חכמת אדם תאיר פניו". וזה בחינת יעקב. כי יעקב זכה לבכורה, שהוא ראשית, שהוא **בחינת חכמה**, כמו שכתוב (תהלים קיא י): "ראשית חכמה". וזה בחינת (בראשית כז לו): "ועיקבני זה פעמים", ותרגום אונקלוס "וחכמני". וזה בחינת שמש, כי **השכל הוא מאיר** לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ד יח): "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום". וזה בחינת חיות, לשון חיות, כי **החכמה והשכל הוא החיות** של כל דבר, כמו שכתוב (קהלת ז יב): "החכמה תחיה" וכו'. אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם על ידי בחינת נו"ן, שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (תהלים עב יז): "לפני שמש ינון שמו", ופירש רש"י: "לשון מלכות". וזה בחינת לבנה, כי הלבנה אין לה אור מעצמה כי אם מה שמקבלת מהשמש. וזהו בחינת מלכות, דלית לה מגרמה כלום, אלא מה שמקבלת מן החיות, שהיא בחינת חכמה, בחינת שמש כנ"ל. ונעשה (ישעיהו ל כו): "אור הלבנה כאור החמה". אבל מי שאינו מקשר עצמו אל **השכל והחכמה** והחיות שיש בכל דבר, זה בחינת עשיו, שביזה את הבכורה, כמו שכתוב (בראשית כה לד): "ויבז עשו את הבכורה", דהיינו **השכל**, כנ"ל, בחינת (משלי יח ב): "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו". ועל כן יעקב, שהוא בחינת **השכל** כנ"ל, על כן זכה לחן, כמו שכתוב (בראשית לג יא): "כי חנני אלקים" וכו'. ועל כן ברך את השבטים בחן, כמו שכתוב (בראשית לג ה): "הילדים אשר חנן" וכו'. ובנימין לא היה אז, ועל כן ברכו יוסף בחן, כמו שכתוב (בראשית מג כט): "אלקים יחנך בני". ודוקא יוסף היה יכול לברכו בחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחינת יעקב, כמו שכתוב (בראשית לז ב): "אלה תלדות יעקב יוסף", כי הוא היה עיקר תולדותיו. כי יעקב ויוסף כחדא חשיבי. ועל כן נאמר ביוסף (דברים לג יז): "בכור שורו הדר לו", "בכור" הוא **בחינת השכל**, כנ"ל. וזהו "שורו", לשון הסתכלות, כי **צריכין להסתכל בהשכל** שיש בכל דבר כנ"ל. וזהו "הדר לו", תרגום אונקלוס "זיו ליה", לשון אור. כי **השכל** מאיר לו בכל דבר, אפילו במקום שהיה אפל וחשך **מאיר לו השכל**, כשזוכה להסתכל על **השכל** שיש שם בכל דבר ומקרב אותו להשם יתברך. ... וזהו: (תהלים קיט א): "אשרי תמימי דרך". אשרי - לשון הסתכלות. תמימי דרך - בחינת (בראשית כה כז): "יעקב איש תם"; שהוא בחינת **השכל** כנ"ל. הינו לזכות להסתכל על **השכל** שיש בכל דבר, שהוא בחינת "יעקב איש תם", זה זוכין על-ידי התורה: וזהו: "ההולכים בתורת ה'". כי על-ידי שלומד תורה בכח, על-ידי-זה נותן כח למלכות דקדשה בחינת נו"ן, לקבל מן **השכל**, שהוא בחינת חיות, ואזי נעשה חן ונתקבלים דבריו כנ"ל, ואזי נתעלה החן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים:

מאמרי הראי"ה, נאום בפתיחת המכללה העברית בירושלים עמ' 308

אם נדע שהמכללה לבדה לא תסכם את כל הדרוש לחיינו העממיים, כי אם תהיינה לנו בראש וראשון ישיבות של תורה גדולות ואיתנות, אלה שישנן ואלה שהולכות להיווצר, ובהן אותה הישיבה המרכזית שהננו מתאמצים בעזרת ה' יתברך, לכווננה בירושלים, להיות לאור מאיר באורה של תורה בישראל לכל מקצועותיה, בהלכה ובאגדה, בחכמת המעשים וחכמת הדעות, ישיבות כשמן המכוונות כמאז את רוח האומה בכל מלוא בטחונה, ועם זה תהיה המכללה עומדת על גובה כזה שיתקדש שם שמים ושם ישראל וארץ ישראל על ידה, ולא יתחלל בשום אופן בגינה, בין מצד המנהלים, בין מצד המורים, בין מצד התלמידים, וביחוד שיהיו המורים אשר ללמודי היהדות, החל מספר הספרים התנ"ך אור חיינו עד כל אפיקי התלמודים וכל אגפיהם וחכמת ישראל ותולדתו, אנשים שיהיו גם שלומי אמוני ישראל בדעותיהם ברגשותיהם ובכל דרכי חייהם.

דף 3

מאמרי הראי"ה, לקט שיחות, שיחה ב' היסודות הכוזבים של מבקרי המקרא עמ' 470

ההבדל בין קודש לחול הוא לא בכמות... אלא עיקרו הוא באיכות. הקודש והחול הם שני דברים שאין להם שום קשר ומי שרוצה לגשת אל הקודש כניגש לדבר חול אין לו שום מושג. משל לאדם הרוצה להשתמש בחוש שאינו במקומו לדוגמה כשם שאין לראות בפה משום שחוש הראיה שייך למח ולעיניים וכן אין למשש בחוש הריח

שתפקידו הוא עדין מאוד כך אי אפשר לגשת את הקודש כמו שניגשים לדבר חולין. מכאן הסיבה שהרבה מבקרי מקרא טעו מבחינה תאורטית והיפוטטית.

דף 4

עין אי"ה שבת ב', פסקה קל"ט עמ' 225

גמרא: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ד כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך אמר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו אמר ליה בניך חטאו לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך אמר לא בסבי טעמא ולא בדדקי עצה אמר לו ליצחק בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך.

א"ל, רבש"ע, בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם "בני בכורי", עכשיו בני ולא בניך. העיקר המהותי הוא המכריע בהערכת המציאות. התוארים החצוניים והמקריים הם תמיד דברים טפלים ועוברים, והערך הנכון של כנסת ישראל לא יוכל להיות מוכר משום הופעה היותר עליונה שבברואים, כ"א מרום המעלה של טוהר העליון, שהוא תוכן עליית מחשבתן של ישראל.

בראשית פרק ו' לעומת י"א

תחילת התיאור של נח – פניה מלמטה למעלה	תחילת התיאור של נח – פניה מלמטה למעלה
וְאֵלֶּה, תּוֹלְדוֹת תְּרַח--תְּרַח הוֹלִיד אֶת-אַבְרָם, אֶת-נְחוֹר וְאֶת-הָרָן; ... וַיִּקַּח אַבְרָם וְנְחוֹר לָהֶם, נָשִׁים: וַיִּקַּח תְּרַח אֶת-אַבְרָם בֶּנוֹ, וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרָן בֶּן-בְּנוֹ, וְאֶת שְׂרֵי כָלֹתוֹ, אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ; וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כְּשָׂדִים, לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן, וַיָּשְׁבוּ שָׁם. וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם, לֵךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמְמֹלַתְךָ וּמְבֵית אָבִיךָ, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֶרְאֶךָ.	ח וְנֹחַ, מֵצֵא חֵן בְּעֵינֵי ה'. ט אֱלֹהִים, תּוֹלְדוֹת נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, בְּדַרְתָּיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. א וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ, בֹּא-אִתָּה וְכָל-בֵּיתְךָ אֶל-הַתֵּבָה: כִּי-אֶתְּךָ רְאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי, בְּדוֹר הַזֶּה.

אורות הקודש חלק ב' סדר ג' חיים עד העולם

המות הוא חזיון שוא, טומאתו היא שקרו. מה שבני אדם קוראים מות הרי הוא רק תגבורת החיים ותעצומתם. מתוך השקיעה התהומית בקטנות, אשר יצר לב האדם השקיע אותו בה, הרי הוא מצייר את תגבורת החיים הזאת בצורה מדאיבה וחשוכה, שהוא קוראה מות. מתעלים הם הכהנים בקדושתם מהקשבה שקרית זו, שאי אפשר להמלט ממנה כל זמן שהממשל הכזבי כל כך שולט בעולם, כי אם בהעברת העינים מהמחזה המביא את רשמי ההטעאה הללו אל הנפש, 'על כל נפשות מת לא יבא', 'לנפש לא יטמא בעמיו'.

בראשית כ"ג פרשת חיי שרה על פי המלבי"ם

וַיַּעֲנוּ בְנֵי-חַת אֶת-אַבְרָהָם, לֵאמֹר לוֹ. וְשָׁמְעוּ אֲדֹנָי, נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתָּה בְּתוֹכָנוּ--בְּמִבְחָר קִבְרֵנוּ, קִבֵּר אֶת-מֵתְךָ; אִישׁ מִמֵּנוּ, אֶת-קִבְרוֹ לֹא-יִקְלָה מִמֶּךָ מִקִּבְר מֵתְךָ... אִם-יֵשׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם, לְקַבֵּר אֶת-מֵתִי מִלְּפָנַי--שָׁמְעוּנִי, וּפְגַעוּ-לִי בְּעַפְרוֹן בֶּן-צֹחַר. ט וַיִּתֵּן-לִי, אֶת-מַעְרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר-לוֹ, אֲשֶׁר, בְּקִצְהַ שְׂדֵהוּ: בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי, בְּתוֹכְכֶם--לְאַחֲזַת-קִבְר... יא לֹא-אֲדֹנָי שָׁמְעֵנִי--הַשְׂדֵה נִתְּתִי לָהּ, וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בּוֹ לָךְ נִתְּתִיהּ;... טז וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם, אֶל-עַפְרוֹן, וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעַפְרוֹן, אֶת-הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי-חַת--אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף, עֶבֶר לַסֹּחֵר. יז וַיִּקֶּם שְׂדֵה עַפְרוֹן, אֲשֶׁר בַּמַּכְפֵּלָה, אֲשֶׁר, לְפָנַי מִמְרָא: הַשְׂדֵה, וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בּוֹ, וְכָל-הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה, אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ סָבִיב... כ וַיִּקֶּם הַשְּׂדֵה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר-בּוֹ, לְאַבְרָהָם--לְאַחֲזַת-קִבְר: מֵאֵת, בְּנֵי-חַת.

עין אי"ה שבת א' פרק ראשון פסקה ע"ה

אין לנו באנושיות דבר נקדש וראוי להיות מרומם כקדושת קשר ברית הנשואין, על כן התורה השלמה רצתה להדריכנו, שלא על-ידי כפיה ואונס יבנה בית ישראל, כי אם ההכרה הפנימית הנכנסת בנפשות קדושות להכיר מה גדולה ונערכה היא הברית הקדושה של הנישואין, "כי ד' העיד בינך ובין אשת נעוריך". על כן התירה תורה הגירושין.

אגרות הראיה אגרת כ עמ כ'

זאת היא עצת ד' שהפליא עצה הגדיל תושיה, שכפי אותו המיעוט שכחות האומה מתמעטים, כן יהי' נגרע כח היכולת, ומניעת היכולת היא לנו לעדה על חפץ ד', ומניעת החפץ יש לה הרבה דרכים לפעמים מניעה מעשית, כמו יראת מלכות וכיו"ב ולפעמים מניעה רוחנית, שמהם היא ג"כ המצוה שלא לאמר דבר שאינו נשמע. וכשישנן מניעות כאלה הננו מרוצים בזה מפני שאנו מכירים שכך הוא רצון ההשגחה העליונה בעתים כאלה.

דף 5

נפש החיים, שער א' פרק ו' הגהה

זוהי קודם החטא לא היה כלול אז רק מכל העולמות וכחו' הקדושה לבד. ולא מכחות הרע. אבל אחר החטא נכללו ונתערבו בו גם כחות הטומאה והרע. וממילא עירב אות' עי"ז גם בהעולמות מזה הטעם שהוא כלול ומשותף מכולם והם מתעררים ומשתנים כפי נטיית מעשיו. והוא ענין עץ הדעת טוב ורע: והענין כי קודם החטא. עם כי ודאי שהיה בעל בחירה גמור להטות עצמו לכל אשר יחפוץ להטיב או להיפך ח"ו. ני זה תכלית כוונת כלל הבריאה. וגם כי הרי אח"כ חטא. אמנם לא שהיה ענין בחירתו מחמת שכחות הרע היו כלולים בתוכו. כי הוא היה אדם ישר לגמרי כלול רק מסדרי כחות הקדושה לבד. וכל עניניו היו כולם ישרים קדושים ומזוככים טוב גמור. בלי שום עירוב ונטוי' לצד ההיפך כלל. וכחות הרע היו עומדים לצד וענין בפ"ע חוץ ממנו. והיה בעל בחירה ליכנס אל כחות הרע ח"ו כמו שהאדם הוא בעל בחירה ליכנס אל תוך האש. לכן כשרצה הס"א להחטיאו הוצרך. הנחש לבא מבחוץ לפתוח. לא כמו שהוא עתה שהיצר המפתה את האדם הוא בתוך האדם עצמו. ומתדמה להאדם שהוא עצמו הוא הרוצה ונמשך לעשות העון ולא שאחר חוץ ממנו מפתהו. ובחטאו שנמשך אחר פתוי הס"א. אז נתערבו הכחות הרע בתוכו ממש. וכן בהעולמות. וזהו עץ הדעת טו"ר. שנתחברו ונתערבו בתוכו ובהעולמות הטוב והרע יחד זה בתוך זה ממש. כי דעת פי' התחברות כידוע. והענין מבואר למבין בע"ח שער קליפת נוגה פ"ב אלא שקיצר שם בענין. ועיין היטב בגלגולים פ"א. וזשרז"ל (שבת קמו א) כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. ר"ל בתוכה ממש. ומאז גרם עי"ז ערבוביא גדולה במעשיו. שכל מעשי האדם המה בערבוביא והשתנות רבות מאד. פעם טוב ופעם רע. ומתהפך תמיד מטוב לרע ומרע לטוב. וגם המעשה הטוב עצמה כמעט בלתי אפשר לרוב העולם שתהיה כולה קדש זכה ונקיה לגמרי. בלי שום נטיה לאיזה פניה ומחשבה קלה לגרמיה. וכן להיפך בהמעשה אשר לא טובה ג"כ מעורב בה לפעמים איזה מחשבה לטוב לפי דמיונו. וגם הצדיק גמור שמימיו לא עשה שום מעשה אשר לא טובה ולא שח מימיו שום שיחה קלה אשר לא טובה ח"ו. עכ"ז כמעט בלתי אפשר כלל שמעשיו הטובי' עצמם כל ימי חייו. יהיו כלם בשלימות האמיתי לגמרי ולא יהיה אפי' באחת מהנה שום חסרון ופגם בלל. וזש"ה (קהלת, ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ר"ל שא"א שלא יהיה עכ"פ קצת חסרון במעשה הטוב עצמה שעושה. כי חטא פי' חסרון כידוע. לכן כשמכניסין האדם למשפט לפניו ית"ש. צריך חשבונות רבים לאין שיעור. על כל הפרטי פרטים של כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל פרטי הנהגותיו. באופני נטייתם לאן היו נוטים. וזש"ה (שם) אשר עשה האלקי את האדם ישר כנ"ל והמה בחטאם בקשו חשבונות רבים. וע' זוהר אמור (ח"ג קז, א) סוף ע"א והוא מבואר שם ע"פ דברינו.

ונמשך הענין כן עד עת מ"ת שאז פסקה אותה הזוהמא מתוכ' כמשרז"ל (שבת שם). ולכן אח"כ בחטא העגל ארז"ל (דף פט.) שבא שטן וערבב כו'. היינו שבא מבחוץ כמו בענין חטא אד"הר כנ"ל. כי מתוכם נתגרש. וע"י חטא העגל חזרה אותה הזוהמא ונתערבה בתוכם כבתחלה. וזש"ה (הושע, ו) והמה כאדם עברו ברית. וז"ש הוא ית' לאד"הר כי ביום אכלך ממנו מות תמות. לא שהיה ענין קללה ועונש. כי מפי עליון לא תצא כו'. אלא פי' שע"י אכלך ממנו נתערב בך הזוהמא של הרע. ולא יהיה תיקון אחר להפרידה ממך כדי להטיבך באחריתך. אם לא ע"י המיתה והעיכול: בקבר. וזהו ג"כ הענין מ"ש ית' אח"כ הן האדם היה כו' ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. והלא חפצו ית"ש להטיב לברואיו ומה אכפת ליה אם יחיה לעולם. אמנם ר"ל שכאשר יאכל מע"ה חו' לעולם ישאר ח"ו בלא תיקון. שלא יתפרד הרע ממנו עד עולם ח"ו ולא יראה מאורות וטובה מימיו. לזאת לטובתו

גירשו מג"ע. כדי שיוכל לבא לידי תיקון גמור כשתפרד הרע ממנו ע"י המיתה והעיכול בקבר. וזהו ענין הד' שמתו בעטיו של נחש (פ' במה אשה) שאף שלא היה להם חטא עצמם כלל. עכ"ז הוצרכו למיתה מחמת התערבות הראשון של הרע ע"י חטא אד"הר מעצת הנחש. ומשך הענין כן עד עת קץ הימין בלע המות לנצח. וגם עוד יתרון שיתבער אז הרע מן העולם ממצאותו. כמ"ש (זכריה, יג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ :

ספר הכוזרי מאמר ראשון פסקה מ"ו-מ"ז

(מו) אמר הכוזרי: וכמה אתם מונים היום לבריאת העולם.

(מז) אמר החבר: ארבעת אלפים וחמש מאות שנה ופרוטן פורש לנו מימות אדם ושת ואנוש עד נח ואחרי כן עד שם ועבר ומהם עד אברהם ואחרי כן מיצחק ויעקב עד משה ע"ה. אישים אלה היו לפי סדר יחשם הנמשך ללא הפסק כגרעין הפרי לאדם וכסגולתו ולכל אחד מהם היו גם בנים אחרים שלא היו כי אם כקלפה לגרעין ולא דמו לאבותם עד כדי התחבר הענין האלוהי בהם ולכן נמנה המנין לפי האלוהיים לבד כל אלה היו יחידים לא קבוצים עד אשר הוליד יעקב י"ב שבטים שכלם היו ראויים לענין האלוהי ואז נגלתה האלוהות בקבוץ ומאז נמנה המנין לפיהם.

אורות התורה פרק י' פסקה ט"ו

אנו רואים שכשמביטים על העולם לשפטו מצד השפעה של הנגלות שבתורה לבד, בלא השפעתה של תורת חסד הנובעת ממקור ההשכלה האלהית הצפונה, מתגדלת מאד מדת הדין, שנאת הבריות ויאוש מכל צד, ואין דרך לעמוד במעמד נפשי מתובל בקדושה בדור שפרצות רבות מזדמנות בו, כי אם בהצטרפות של הדיקנות העולה מהשפעתה של התורה הנגלית עם חסדה ואור פניה של התורה הצפונה, שאז מתמזגים החסדים והגבורות ביחד ובאים לידי מתוק.

עין אי"ה שבת א' פרק שני פסקה כ"ה עמ' 73

והיכן ציונו, רנ אויא אמר מלא תטור, רכ נחמיה אמר שאל איכך ויגדך וגו' המצות כולן הן מיועדות לתכלית האלהית הנשגבה שהיא כוללת את כל הטוב העתידי. והדרכים שעל ידם הוא בא לעולם, אלה הארחות הם נמצאים במצות התורה הנתונות בפרטן מאת השם יתעלה, אדון כל המעשים, קורא הדורות מראשי. מצות דרבנן ודאי הן הולכות בנתיב הסלול למצות התורה. אבל להגיע בשכל אנושי, ואפילו היותר שלם, עד סוף כל התכלית הנהדרת של העתיד, באופן שיהי אפשר על פיהו לקבע מצות דוגמתן של מצות התורה זהו אי אפשר, א"כ עלינו להשכיל מה הוא המקור של מצות דרבנן. אמנם המעבר אל העתיד היותר נהדר הכללי, ידענו שהוא העמדת האומה בשלמותה החומרית והרוחנית. ע"כ מצות דרבנן, נשאבות הן מבאר מים חיים של האומה עצמה, של כנסת ישראל, יסוד תורה שבע"פ.

דף 7

בנתיבי הגאולה עמ' 135

המפורסם בדברי רז"ל, שישראל בימי משה קודם צאתם ממצרים הפסידו דרכם, והפרו ברית מילה, ולא היה בהם מהול אלא שבט לוי בלבד... ועם היותם בזה הענין הרע, בשביל שאמר משה רבנו עליו השלום "והן לא יאמינו לי" שמות ד' א', האשימו ה' על זה, ואמר לו: משה הם מאמינים בני מאמינים. הם מאמינים, דכתיב שם פסוק ל"א "ויאמן העם", ובני מאמינים, דכתיב בראשית ט"ו ו' "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה". אבל אתה אין סופך להאמין, דכתיב במדבר נ' י"ב "יען לא האמנתם בי להקדישני", ונענש לאלתר כמו שביארו ע"ה שבת צ"ז א' "החושד בכשרים לוקה בגופו, מנא לן ממשה". וכמו כן ישראל בימי אליהו, היו כולם עובדי ע"ז ברצון בעוונותיהם, לבד ז' האלפים. ועם כל זה, כשעמד ללמד חובה על ישראל בחורב, "ויאמר מה לך פה אליהו, ויאמר קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל". השיבו הקב"ה: עד שאתה מלמד חובה על ישראל, לא היה לך ללמד על אומות העולם שיש להם בית הוועד, בית לעבודה זרה, ותלמד חובה על ישראל?

וכמו כן ישראל בזמן ישעיה, הרבו עוונות, כמו שאמר ישעיהו א' ד' "הוי גוי חוטא עם כבד עוון", והיו בהם עובדי עבודה זרה, כמו שאמר נ"ז ח' "ואחר הדלת והמזוזה שמת זיכרוןך". והיו בה כמו כן שופכי דמים, כמו שנאמר א' כ"א "איכה היתה לזונה וגו' ועתה מרצחים". וכמו כן מחללי שם שמים, כמו שאמר כ"ב י"ג "אכול ושתה כי מחר נמות". וביזו מצוות ה', כמו שאמר ל' י"א "סורו מני דרך, הטו מני ארח, השביתו מפנינו את קדוש ישראל". ועם כל זה, בשביל שאמר "ובתוך עם טמא שפתיים אנכי יושב" שם ו' ה', מיד "ויעף אלי אחד מן השרפים... וחטאתך

תכופר" שם פ"ו ז' ולא כופרה עד שהרגו מנשה, כאשר אמרו ע"ה סנהדרין ק"ג ב'. וכאשר עמד המלאך ולימד חובה על יהושע בן יהוצדק בשביל בניו שהיו נושאים נשים שאינן ראויות לכהונה, הרחיקו האל, כמו שאמר זכריה ג' ב' "יגער ה' בך השטן, ויגער ה' בך הבוחר בירושלים, הלא זה" וגו'.

אם כך נענשו עמודי עולם משה אליהו ישעיהו ומלאכי השרת, כשנשאו בעדת ישראל מעט דברים, כל שכן קל מקלי עולם יתיר לשונו על קהילות ישראל חכמים ותלמידיהם כוהנים לוויים, לקרוא אותם פושעים ורשעים וגויים ופסולי עדות וכופרים בה' אלהי ישראל. וכותב הדבר הזה בכתב ידו ומה יהיה עונשו. והם לא מרדו באל לבקשת ערבות והנאה, ולא עזבו הדת ורחקו ממנה להשיג מעלה ותענוג הזמן ... אלא אמר כל מה שאמר ובדה מלבו.

עין אי"ה שבת א' פרק א' פסקה כ'

השכל נעשה באדם כדי לנהל את כל מעשיו וגם את כל רגשותיו הטבעיים. אולם דבר זה ראוי להיות תמיד למורה דרך לאדם, כי לא טוב הוא להרחיב כל כך את שלטון השכל עד שיפריע את הרגשות הטבעיים ממהלכם, על זה נאמר[1] "ואל תתחכם יותר למה תשומם", כי אם את כל הנטיות הטבעיות שבאדם, בגופו ובנפשו, ראוי לשומרן בתקפן ובבריאותן לפתחן ולשכללן. אלא שעל גביהן צריך שיהיה השכל עומד ומנהיגן, אבל לא יכנס בגבולן לחבל אותן ולהמעיט צורתן. כי המציאות לא תנוצח, וכפי הערך שהשכל יחפוץ לרדות בהן להחריבן, יתגברו הן בשטף עז וימרדו בהנהגת השכל, ותצאנה פרעות גדולות בהנהגה, בפרט באדם יחידי והוא הדין במשפחה, בשבת, באומה ובכלל האנושיות. והנה יחש אהבת האב אל בניו הוא יחש טבעי בניו על יסוד הרגש הנפשי והנטיה הטבעית, וכפי טבעו הפשוט הוא מספיק להמשיך כח האב לעשות לטובת בניו כל אשר יוכל. הבחירה והיתרון לבקר בין בן לבן על פי כשרונותיו ויתרונו הפרטי זהו ממעשה השכל, על כן אין ראוי לתן לשכל להפריע את כח הטבע. מצד האב הטבע גוזר את השיווי, ואם השכל גוזר לתן יתרון, לא יאתה לו להפריע את כח השיווי ההרגשי. אמנם כאשר יפרץ השכל ויכנס בגבול הרגש למעטו, יתגבר הרגש הטבעי לעומתו, והקנאה שמקורה ברגש הלב הטבעי תתעורר בשצף קצף להתקומם על השכל הבא לשדד נחלתה.

מאמרי הראי"ה עמ' 429

הנה עיקר מדת התורה היא חסד. כמש"כ בנוסח התפילה "באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד". אמנם שלמות התורה ושורש האמונה שיהיו כל המדות כלולות בה בסוד האחדות, וגם מדת האכזריות כשמשמשים ממנה לקדושה היא דבר המשלים את התורה והנה שורש החסד תחילה פועל הוא לאהוב את עצמו שזה הוא גם כן חסד כדאמרו חז"ל על שמירת הגוף "בואו נגמול חסד להדא עלובתא וכדכתיב גומל נפש איש חסד" אבל כשעל פי התורה מזדמן שצריך למסור נפשו למדות אכזריות כדי לקדש שם שמים. אך אצל איש בעל מדות טובות הוא דבר קל למסור נפשו ועצמו במקום הצריך, אבל להיות אכזרי על אחרים הוא דבר יותר כבד ומנוגד למדות הטובות. אך כשמזדמן שהשעה צריכה לכך נאמר ע"ז 'ארור מונע חרבו מדם', ושאל נכשל בחמלתו על עמלק אך כל זה אינו כל כך כבד כשהאכזריות היא על גויים כמו שלפעמים צריך להתאכזר גם כן על פושעי ישראל שהם נחשבים בני ממש ועל זה נאמר את אחיו לא הקריב ובניו לא ידע וזאת היא האדירה שבמידת האכזריות ועם כל זה לא נמנעת מחוק השלמים ואינו מתרחק על ידי זה מהשלמות אדרבה בזה הוא מעטר שלמותו ועולה ומתחזק בעץ החיים. ומזה אנו יכולים להכיר כח הגבורות הקדושות הנכללות בתוה"ק, שאורייתא בגבורה איתיהבית. ובאמת הרואה מרחוק אדם מתנהג במדת אכזריות אינו יכול לצייר שעוצם עיקר כוונתו לקדושה ולחסד אמיתי, רק מי שמגיע למעלה זו הוא בא למקום איש כזה ורואה איך כל מחשבתו היא רק לחסד ומאמין שהוא אחוז בעץ החיים שהוא מקור החסד והרחמים ע"י מדת אכזריותו.

עין אי"ה שבת ב' פסקה צ"ז עמ' 126

אילן שמשיר פירותיו, סוקרו בסיקרא וטוענו באבנים. בשלמא טוענו באבנים, כי היכי דליכחוש חיליה, אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קא עביד? כי היכי דליחזייה אינשי וליבעי עליה רחמי. כדתיניא "וטמא טמא יקרא" צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים" "...השפעת גילוי רצון הרבים על כל חפץ פרטי כשהוא בא בתפילה, - שהוא מכשיר תיקון, גם זה הוא דבר שאין ראוי למונעו. אף על פי שהוא דבר נסתר, מכל מקום הוא כולו לישראל, המכירים בעצמם את השלטון הפנימי של האדם היחיד ושל הרבים - ההולכים במשאת נפשם אל האור הכללי שיופיע בעולם - על כללות ההויה.

עין אי"ה שבת א' פסקה מ"ג עמ' 27

מציאות התחלואים פועלת פעולה טובה על תכונת האדם, על ידם האדם נכנע מלפני ד', והידיעה של אפשרות החולי למין האנושי פועלת לטובה לרכך קושי עורף של קשי עורף ולבצר זדון רעי לב. אמנם להשלים את הלקח הטוב שמקבל האדם ממציאות החללים הוא מה שעל ידם האדם מזדקק בטבעו לתפילה, לחלות פני ד' להושיעו בעת צרה ויום רעה. ע"כ רבה היא מאד פעולת התפילה בחללים, כי מתוך התכונה האנושית אנו מכירים שאחת מהמטרות ההשגחיות בהמצא החללים היא שישוב האדם אל פני ד', "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם". ע"כ פעמים רבות כאשר פעלה המחלה את תעודתה המוסרית כראוי, ע"י שבהתגבר האדם בתפילה, החולה 'עצמו או קרוביו ומיודעיו, הטיב עכ"פ למצב המוסרי בכלל, ונתקרב לבבות רבים אל ד' ונתרכו ומדותיהם נזדככו, הנה הגיעה למטרתה ובזה תלך לה והאדם ישוב לאיתנו.

שמואל א' כ"א

יֵא וַיִּקָּם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם הַהוּא מִפְּנֵי שְׂאוּל וַיָּבֵא אֶל אַכִּישׁ מֶלֶךְ גֵּת. יב וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי אַכִּישׁ אֵלָיו הֲלוֹא זֶה דָּוִד מֶלֶךְ הָאָרֶץ הֲלוֹא לְזֶה יַעֲנֵנוּ בְּמַחְלוֹת לְאֹמֶר הִנֵּה שְׂאוּל בְּאֶלְפָיו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו. יג וַיֵּשֶׁם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבּוֹ וַיָּרָא מֵאֵד מִפְּנֵי אַכִּישׁ מֶלֶךְ גֵּת. יד וַיִּשְׁנֶנּוּ אֶת טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם וַיִּתְּנוּ עַל דְּלֹתוֹת הַשָּׁעַר וַיֹּרְדוּ רִירוֹ אֶל זַקְנוֹ. טו וַיֹּאמְרוּ אַכִּישׁ אֶל עֲבָדָיו הֲנֵה תֵרְאוּ אִישׁ מִשְׁתַּגַּע לְמָה תִּבְיֹאוּ אֹתוֹ אֵלַי. טז חֲסֹר מְשֻׁגְעִים אֲנִי כִּי הִבַּאתֶם אֶת זֶה לְהַשְׁתַּגַּע עָלַי הַזֶּה יָבֹא אֶל בֵּיתִי. א וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמְלֹט אֶל מְעַרְתַּי עַדְלָם..."

אורות התשובה, תוספות תשובה פרק ז' עמ' קנ"ג

אמנם ישנם דברים רבים שהם מעכבים את התשובה, ואנחנו חייבים לסלק אותם מקרבנו ולהתגבר עליהם בכל עוז. אבל הדבר שהוא המעכב הראשי שהוא כולל בקרבו באמת את כל שאר העיכובים ביחוד ממידתה של התשובה הכללית של כל ישראל לכל מפלגותיו... הוא המושג של ציור התשובה, המקושר שלא על פי אמת רק עם דלדול נפש, עם חולשה ורפיון והנמכת עץ החיים - הציור הזה באמת הוא פוגם גם בתוכן התשובה של כל יחיד במדה ידועה, אבל יתר מכל הוא מעכב את התשובה הכללית, שהיא מוכרחת לבוא כעת עם רשמי קוי הגאולה שעמהם אנו חייבים להיות אמיצי רוח, מלאי חיל ומשתוקקים לשבע טל של חיים, של יצירה עצומה ושל רעננות. "...הקשיבו נא, אחים יקרים, ושימו את מפתח הזהב הזה, מפתחה של הגאולה האמיתית "התשובה" על לבבכם.

עין אי"ה שבת א' פסקה ח' עמ' 4

"רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי, וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעיברא דדשא ואמרי אי אכא דאית ליה דינא ליעול ולית". ערך הדין והמשפט התורי הוא גדול מאד, באשר רק הוא קובע על התורה את החותם המיוחד שהיא תורת חיים. כלומר שצריך שתהיה התורה מתיחסת אל החיים המעשיים בתור מאירה לנתיבות החיים, ולא רק להכירה בתור חכמה נאצלת לבדה. על כן באשר רושם החלק המשפטי שבתורה הוא גדול מאד על החיים, כי החיים החברתיים אי אפשר שיתקיימו בלא כח דין ומשפט, וכאשר התורה מנהגת את כח החיים במשפטיה ניכר רישומה מאד בחיים, ופועלת בזה שגם על שאר ארחות החיים תהיה התורה שולטת. על כן היו מזהירים שעסק תורתם העיונית לא יפריע את מהלך ההשלטה המעשית על החיים המעשיים מהשפעת התורה, שרק אז תצא תכלית התורה אל הפועל בהיותה מתפשטת על ארחות החיים המעשיים. על כן בתור השלמה לשקידתם העיונית, דהוו גרסי ביני עמודי, אולי להזכירם גם כן על עמודי העולם, שהם האמת הדין והשלום, שעל שלשתם העולם עומד, וכולם כלולים בדין, כדאמרו חכמינו זכרונם לברכה: כיון שנעשה דין באמת ובא שלום, הוו טפחי אעיברא דדשא, להורות שפתחי התורה מפולשים המה לדרך החיים, להוציא מהחושבים להסתפק בעסק התורה מצדה העיוני לבדו ואינם משתדלים להגביר את השפעתה על החיים המעשיים. אבל השלמים הללו זכרונם לברכה, עם כל עוצם קביעותם בחלק העיוני שבתורה, אמרו מאן דאית ליה דינא ליעול ולית, ולא יחוש על ביטול תורתם העיונית, כי זהו יסודה של תורה וקיומה התכליתי להראות קיומה בפועל בחיים המעשיים החברתיים.

אין המדינה האושר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחקוק בהויתה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ד' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון. אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול.

עין אי"ה שבת ב', פרק חמישי פסקה ג'

ת"ר מעשה באדם אחד שמתה אשתו, והניחה בן לינק, ולא היה לו שכר מניקה ליתן ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. א"ר יוסף, בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. א"ל אביי, אדרבא, כמה גרוע אדם זה, שנשתנו לו סדרי בראשית. "...וכאשר ישנם אנשים קטנים, שאין טפוס הכלל ניכר בהם כל עיקר, והם אינם כלל ראויים שתחול על ידם ובהם פעולת הנס, שבו בולט ענין הכללי, רק בעל נפש גדולה שיש לה ערך כללי, ראוי הוא להיות נס נעשה בו, שכח הכלליות הוא מגלה את הצורך בשינוי סדר הקבוע ותמיד."

אורות התורה פרק ב' פסקה א'

וְהָיָה כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה הוּא מוֹצִיא מִהַפֶּחַם אֶל הַפֶּעַל אֶת מְצִיאוֹת חֻמְתָּהּ מִצַּד נֶפֶשׁוֹ, וּבְיָדָי אֵינִי דוֹמָה הָאֹר הַמִּתְחַדֵּשׁ מִצַּד חִבּוּר הַתּוֹרָה לְנֶפֶשׁ זֹו לְאֹר הַנּוֹלָד מֵהַתְּחַבְּרוּתָהּ לְנֶפֶשׁ אַחֶרֶת, וְאִם-כֵּן הוּא מְגַדִּיל הַתּוֹרָה מִמַּשׁ בְּלִמּוּדוֹ.

אורות התורה פרק ז' פסקה א'-ב'

ישנן כמה סבות, המעכבות את האדם מדברי תורה, שלא יכנסו בלבבו... בטול תורה נחשב לכל אדם כפי מדרגתו, ומי שיכול לעלות במחשבתו למדרגה גדולה, והוא מתעצל או מתפחד, ומואס במעלתו העליונה, ומניח את עצמו להיות למטה, הרי הוא מואס את תורת ד' הראויה לו, שעל זה נאמר שויתר הקב"ה על ע"ז ג"ע ושפ"ד ולא ויתר על מאסה של תורה (פתיחתא דאיכה רבתי).

דף 9

מידות הראי"ה פרק א'

האהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל. אהבת כל המעשים כולם היא קודמת לכל, אח"כ אהבת כל האדם, אחריה אהבת ישראל, שהיא כוללת הכל, שעתידין ישראל לתקן את כל המעשים כולם.

עין אי"ה שבת א' פרק שני פסקה י"א

"שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל." יחש ישראל אל אוה"ע, חכמתם מנהגייהם ונימוסיהם, כבר פרשו חז"ל ההפרש שבין הקובלנא של "וכמשפטי הגויים אשר סביבותיכם לא עשיתם", ומתוקנים שבהם לא עשיתם עשיתם. אמנם העשייה כמתוקנים שבהם גם היא צריכה שמירה יתירה שלא ימשכו אחריהם לעשות ג"כ כנימוסים המקולקלים. והיסוד הנאמן להנהגה בזה הוא, שישראל צריך שישמור את רוחו ולבבו מכל משמר, אם לפעמים יראה דבר טוב, הנהגה ישרה ותיקון ישובו של עולם בעמים ויקחם להביאם לגבולו, יראה שלא רוח העמים בכללו יכנס לתוכן חייו הפנימיים, כי בהכנס רוח העמים לתוך חייהם של ישראל אז אין מעצור ואין מעמד. אז כבר נהדף רוח ישראל ממקומו ועל כסאו ישב זר, כ"א רוח ישראל צריך שיהי' איתן וקבוע בלב. התורה והמצוה וכל המדות הקדושות שהן שייכות לה, צריכות שיהיו חסנם ומעוזם של ישראל. ומצד החיצוני והטפל שבחיים, מצד צורך השעה וישוב העולם, יפנה לפעמים לקחת מכל דבר טוב שימצא אצל הגויים אשר סביבותיו. וכ"ז שרוחו בקרבו איתן ונאמן לשם ד' אלהי ישראל ותורתו, הדבר אינו מצוייר כאילו הגויים נכנסים אל גבולו ונוגעים בנחלתו, כ"א הוא יבא לקחת מאתם, או המה יביאו לו את הדרוש לו לקבל מהם, יפיתו של יפת באהלי שם. אבל כאשר רוח יון פרץ להכנס בתוך עומק קדושתן של ישראל, לעשות צביון חדש על הרוח הישראלי, ותשוקות חדשות בפנימיות החיים הישראלים ע"פ המדה היונית, כיון שנכנסו להיכל, טמאו כל השמנים שבהיכל.."

אדר היקר מאמר המחשבות עמ' קכ"א

המחשבות הרוחניות מתחלקות, ביחוסן לחלוקת עמים, בשלושה חלקים כוללים: ישנן מחשבות כלליות גדולות וקדושות שאינן נוגעות כלל בנחלת כל גוי ואומה, וכל חכמי לב, וכל קדושי רוח, שבכל האדם אשר על פני האדמה, שוים בהן לטובה. "מעיד אני עלי שמים וארץ בין ישראל בין נכרי, בין איש בין אשה, בין עבד ובין שפחה, הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח הקודש שורה עליו". "... מלמד שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול" הדברים הכלליים הללו, מצד עזוז גבהם, אינם מקבלים שום שינוי מצד המצב של האדם המשיג אותם, כיון שהאדם 'מגיע לכוון דעתו כלפי מעלה במובן הנעלה והנשגב, שבשביל כך אפילו אותם שאינם מכירים לא את ישראל ולא את אביהם שבשמים קורים לשם אלהי עולם רבון כל העולמים "אלהא דאלהיא... סוג הדברים מצד עצמם מאירים ומשלימים, כל זמן שהם עומדים ברום גבהם, ואינם משתפלים לרדת להעסיק עמם איזה צביון חברותי מיוחד. ומזה המין נהגו גדולי הדורות מעולם לקבל באהבה את הנאמר "מן החסידים והחכמים שבכל אומה". עוד מין שני יש, שבעצם הדברים הנם כל-כך כלליים עד שאין הפרש באיזה שפה ולשון ומאיזה בן אומה שיאמרו, ומכל מקום הם סמוכים לרגשי לב ולהשפעות מעשיות באופן קרוב עד שהם משתנים מצד הסגנון שלהם לפי תכנה של כל אומה, לפי דרכיה ומחשבותיה. על כן הדברים הללו הם צריכים להיות מיוחדים לישראל שלא לערבב את הסגנון המיוחד הטהור שלנו בסגנון זר "דלא ליערב צולמיה בצולמא דארמאה". ולפעמים ימצאו גבורי חיל חכמי לב שידעו לסנן ולזכך את התוכן הפנימי, השוה בעצם, להביאו יפה בסגנון הישראלי המיוחד והטהור... ויש ג"כ מין שלישי של מחשבות של אמת ושל קדושה שהן מיוחדות דוקא לישראל, לא רק מצד הסגנון כי-אם מצד התוכן והפנים, ומי שבא לערב בדברים הללו נטיעים של חוץ הרי הוא מערבב ופוגם. לאלה לא יועיל שום שינוי צורה, ושום יפוי סגנון, מצדן הננו: "עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב". אמנם הרגל גדול, בקיאות מיוחדת, וחרירות מורגלת, צריכה היא המחשבה עד שתוכל לבקר בביור בין אלה החלקים, שלא להחליף מין בשאינו מינו. על כן נמצא בין גדולי הדורות אחרים משתמשים מכל הבא לידם מטובי חכמי האומות, אפילו בדברים היותר נשגבים, ואחרים בורחים מזה לגמרי, ואחרים שעומדים בתוך, נוטים לכאן ולכאן, מקרבים בימין ומרחקים בשמאל, וישנם גם כן להיפך... והרגש הקדוש הפנימי מנחה את קדושי הרעיון למטרה היותר טובה, "עין ד' אל יראיו", "ותומת ישרים תנחם".

מאמרי הראי"ה נאום בפתיחת המכללה העברית בירושלים עמ' 306

נביא הנחמה אמר: "שאי סביב עיניך וראי גלם נקבצו באו לך בניה מרחוק יבאו ובנותיך על צד תאמנה: אַז תראי ונהרת ופחד ורחב לבבך פי יתפך עליך המון ים חיל גוים יבאו לך".... אבל הפחד - למה הוא בא? למה הקדים הנביא את הפחד לפני האמרה של ורחב לבבך - "ופחד ורחב לבבך"? אך כאשר נשא דעתנו למרחוק, לשנות דורות אשר עברו ומפעלי תנועות רוחניות שפעלו על עמנו, הננו מוכנים מיד להכיר כי מתאים כאן גם החזון של הפחד המצורף אל רחבת לבבנו. שני מהלכים ישנם לרוח ישראל. מהלך אחד פנימי כולו קודש, כולו משמש להעמקת רוחו, ולאור תורתו בקרבו פנימה. לזה שמשו כל מכונות התורה אשר מעולם, מבצרי הנשמה אשר לישראל, הישיבות שהיו ושהנן, ושעתידות להיות בתוכנו, להגדיל תורה ולהאדירה, במלוא מובנה גדלה ועשרה של השאיפה הקדושה הזאת בישראל מדור דור. מהלך הרוח הזה הוא כולו בטוח, "שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול". ואמנם עם כל הביטחון שלו, התפלל רבי נחוניה בן הקנה בכניסתו לבית המדרש, שלא יארע דבר תקלה על ידו.

המהלך השני של הרוח באומה משמש לה לא רק להעמקת הקודש אשר לתורה בתוכה פנימה. כי אם גם שביל להוצאה והכנסה, להוציא מושגים וערכים של היהדות מתוך רשות היחיד שלנו אל רשות הרבים של העולם הכללי, שהרי בשביל כך הננו עומדים לאור עמים, ולהכניס גם מדעים כלליים מתוך האנושיות הרחבה, ולהתאים את הטוב והמעולה שלהם לאוצר חיינו בטהרתם; שסוף כל סוף גם הכנסה זו משמשת להוצאה מוסברת ומופעת מתוך עולמנו אל העולם הכללי. לשם כך תוכל המכללה לשמש כלי מכשיר גדול ונשגב.

וכאן הוא, אהובי. מקום הפחד. נסיונות היו לנו בימים מקדם, שנעשתה פעולת הוצאה מרשותנו לרשות הרבים ביחש למושגים הכי נערכים וקדושים שלנו. זהו המאורע של העתקת התורה ליונית, שאז נתגלו ביהדות שני מהלכים כלפי המפעל הזה. היהדות הארצי ישראלית פחדה אז, ועולמה חשך בעדה, והיהדות היונית רחב לבבה מזה. וקבלה את העבודה בשמחה רבה.

הייתה לנו גם כן עובדה של הכנסה. זרמי התרבויות השונות, חכמה יוונית ויתר התרבויות של עמי התבל, אשר נפגשו עמם במשך זמני תולדותינו השונים, חדרו אל קרבנו פנימה, וגם המהלך הזה של ההכנסה נפגש מחוגים רבים בפחד, ומחוגים אחרים ברוחב לב.

כשאנו באים לידי חשבון עתה, אחרי התקופות אשר עברו. רואים אנו שלא לחנם היה הפחד, אף על פי שלא לחנם היה גם רוחב הלב. הרווחנו מהזרמים הללו במובנים ידועים, אבל גם לא מעט הפסדנו על ידם. וזה הוא דבר ברור לנו, שמכל אלה החוגים אשר קבלו את שני הזרמים הללו של ההכנסה וההוצאה בלא שום פחד, כי אם בחדוה אופטימית בגלית ורוחב לב לבדו, לא רבים הם בקרבנו מבני בנייהם שהם שותפים כעת עמנו בעבודתנו הכבדה והקדושה של בנין ארצנו ושל תחית עמנו! כי החלק היותר גדול מאלה הלך ונטמע בין העמים, ונשטף בשטף הגלים של זרמי המון הים של חיל גויים אשר באו אלינו.

רק מאלה אשר ישבו לבטח במבצרים הפנימיים שלנו, באהלי התורה, בקדושת המצווה והחוקה, וגם מאלה אשר אמנם קבלו וגם נתנו, הוציאו וגם הכניסו ערכים ומושגים על ידי השביל הרוחני הממצע בין ישראל...

על זה הנני, רבותי, בתור שליח ציבור עומד על הבמה הכבודה הזאת, מוסר לכם את הגות לבה של היהדות הנאמנה, בחלקים רבים ומצוינים ממנה.

אם נדע שהמכללה לבדה לא תסכם את כל הדרוש לחיינו העממיים, כי אם תהיינה לנו בראש וראשון ישיבות של תורה גדולות ואיתנות, אלה שישנן ואלה שהולכות להיווצר, ובהן אותה הישיבה המרכזית שהננו מתאמצים, בעזרת השם יתברך, לכוננה בירושלים, להיות לאור מאיר באורה של תורה בישראל לכל מקצועותיה, בהלכה ואגדה, בחכמת המעשים וחכמת הדעות. ישיבות כשמן המכוננות כמאז את רוח האומה בכל מלוא בטחונה.

ועם זה תהיה המכללה עומדת על גובה כזה שיתקדש שם שמים ושם ישראל וארץ ישראל על ידה, ולא יתחלל בשום אופן בגינה, בין מצד המנהלים, בין מצד המורים, בין מצד התלמידים, וביחוד שיהיו המורים אשר ללימודי היהדות, החל מספר הספרים התנ"ך אור חיינו עד כל אפיקי התלמודים וכל אגפיהם וחכמת ישראל ותולדתו, אנשים אשר עם כל גדולת המדע שלהם כל אחד במקצועו יהיו גם שלומי אמוני ישראל בדעותיהם, ברגשותיהם ובכל דרכי חיייהם, שהוא גם כן אות על רוחב הלב וגודל ההשקפה המדעית בטהרתה.

באופן זה יביא לנו הפחד אשר נפחד, יחד עם הראיה הגדולה שלנו במחזה הנאדר אשר ליום הזה, ועם הנהרה אשר ינהר רוחנו מזיו הנגוהות אשר לשטפי הרוח השונים והמגוונים העוברים עלינו, את אותו רוחב הלב המבוקש אשר ברכה תהיה בו.

סידור "קול אליהו" – תפילת עמידה

תִּשְׁכַּח בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עֵרֶךְ כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וְכֹסֵף דָּוִד עֲבָדְךָ מְהֵרָה בְּתוֹכָהּ תִּכּוֹן (יכוין להתפלל על משיח בן יוסף שיחיה ולא ימות ע"י ארמילוס רשיעא) וְכִנָּה אוֹתָהּ בְּנֵן עוֹלָם בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה', בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם:

דף 11

עולת ראייה חלק א עמ' רע"ח ברכת המינים

"אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים? עמד שמואל הקטן ותקנה" (ברכות כ"ח). כל הברכות של התפילה, שהן מלאות חסד ואהבה, ראוי לתקן כל חכם הראוי למעלה רוממה כזאת, לערוך תפילות קבועות לגוי קדוש ועם חכם ונבון. אבל ברכה זו של התפילה, שבתוכה אצורים דברים של שנאה ומשטמה, והאדם באשר הוא אדם, אי אפשר כלל שלא תמצא בקרבו איזו שנאה טבעית לאויבי נפשו ורודפי עמו, צריכה היא לבוא דווקא ממי שכולו טהור וקדוש לה', שתכונת השנאה הטבעית אין בלבבו כלל. ורק מפני שעל ידי תקלתם של הרשעים המכשילים מחוסרת ההתגלות של התכלית הכללית, יעתר אל ה' להדוף אותם. אבל אם יישאר בלבבו איזה רגש כל שהוא של שנאה מפני ההתנגדות הטבעית, אף שהיא קודש לה' בהתחלתה, מכל מקום תגבר בלב להיות גם כן לשנאה טבעית חוץ משורת הכוונה האמיתית. על כן עמד שמואל הקטן ותקנה ורק הוא באמת ראוי לה, כי הוא אשר דרש תמיד: "בנפול אויבך אל תשמח", והסיר מלבבו כל רגש שנאה גם לשונאי

נפשו, והוא כשיתעורר לתקן ברכה למינים לא תמצא בה כי אם רגשת לב טהור לתכלית הטוב האמיתי הכללי. 'לשנה אחרת שכחה והשקיף בה שנים ושלוש שעות' - אנו אומרים תפילתנו על פי דעת המיסדים הא-לקיים וגם שרגשותיהם גבהו מאד מדרכינו אנו סומכים על דעתם הרוממה הקדושה לכל פרטיה, אבל התפילה של הברכה למינים היא צריכה מעמד נפש גבוה ונשא מאד... ולשנה האחרת השקיף שנים ושלוש שעות עד שמצא בנפשו את הכשר הקדושה והטהרה הראויה לברכה זו, שנאמרה לפי מלותיה ברוח שגאה, ושתהיה עם כל זה מלאה רוח אהבה וחסד, ורק קנאת ה' צבאות... בסור כל מניעה וכל סיג תעשה זאת."

עין אי"ה ברכות ב פרק תשיעי פסקה רכ"ד עמ' 230

"ואמר רבא לא איברי עלמא אלא לצדיקים גמורים ולרשעים גמורים." שיהי' האדם חפשי בבחירה, זאת היא תכונת האדם וגדרו וע"ז נברא האדם... אבל זה ודאי שהיצירה על מתכונתה נוסדה שיהיו הנפשות נפשות גדולות ואמיצות, בעלי כח ורצון כביר וראויות לעשות גדולות. ע"כ כשהיו צדיקים יעשו צדקות גדולות ורבות ערך ויהיו לברכה בארץ, וכשהיו רשעים יהיו מרגיזי ארץ ומרעישי עולם ברשעם, אבל יהיו אנשים גדולים רבי פעלים. זאת היא תכונת היצירה לאמתתה, אלא שטבע היצירה שכחה השלם יצא רק בחלק ממנה, ורבים מיצורים יצאו שלא לפי שלמות הכונה התכליתית וישתלמו בהמשך הזמנים. ע"כ עיקר בריאת עלמא היא שיהיו בה אנשים גדולים, בעלי נפשות גדולות ושאיפות חזקות ורבות ערך. וכיון שהבחירה היא בהכרח חפשית, הלא אי אפשר לומר אחרת, כ"א שאיברי עלמא אלא לצדיקים גמורים ולרשעים גמורים, שהם המה בעלי הנפשות הגדולות רבות האון. אבל הבינונים, הנדים בחפצם כאשר ינוד הקנה, הם אינם האנשים של שלימות היצירה. שכיון שהאדם עלול לנטות פעם לטוב ופעם לרע הוא את על רפיון נפשו וקטנותה. ולא זו היא תכלית היצירה ומטרתה, הכונה העליונה היא שיהיו נמצאים אנשים רבי ערך ורבי כח, שהם ראויים להעשות על ידם דברים גדולים, ולא ננסים ונפשות שפלות מתנודדים כקנים ונוטים לכל רוח.

אורות, למהלך האידאות בישראל פרק א

ההכנה לרעיון האלהי נמצאת היא באיזה אופן גלוי או נסתר, ישר או מעוות, בכל הלבבות של האנושיות, לכל פלגותיה, משפחותיה וגוייה.

מדרש תנחומא פרשת פקודי אות ג'

בשעה שבא אדם לשמש עם אשתו, רומז הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על ההריון, ושמו לילה. והקדוש ברוך הוא אומר לו: דע שזו הלילה נוצר אדם מזרע פלוני, דע לך והשמר בזו הטפה ונטל אותה בכסף וזרה אותה בגרן לשלש מאות וששים וחמשה חלקים. והוא עושה לו כן. מיד נוטל בידו ומביאה לפני מי שאמר והיה העולם, ואומר לפניו, עשיתי ככל אשר צויתני, וטפה זו מה תהא נגזר עליה. מיד הקדוש ברוך הוא גוזר על הטפה מה יהא בסופה, אם זכר אם נקבה, אם חלש או גבור, אם עני אם עשיר, אם קצר או ארוך, אם מקצר או נאה, אם עבה או דק, אם בזוי או גס. וכן גוזר על כל קורותיו. אבל אם צדיק אם רשע, לא, אלא הדבר ההוא נותנו בידו של אדם בלבד, שנאמר: ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע (דברים ל, טו). מיד רומז הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הרוחות ואומר לו: הבא לי רוח פלוני שהוא בגן עדן ששמו פלוני ותארו כך וכן. לפי שכל הרוחות שעתידין להבראות, כן הן נבראות מיזם שברא העולם עד שיכלה כל העולם, הם ממניין בבני אדם, דכתיב: מה שהיה כבר נקרא שמו (קהלת ו, י). מיד הולך המלאך ומביא את הרוח לפני הקדוש ברוך הוא. וכשהרוח באה, מיד כורעת ומשתחוה לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא. אותה שעה אומר הקדוש ברוך הוא לרוח, הכניסי בטפה זו שבדי פלוני. פתח הרוח פיו ואמר לפניו, רבוננו של עולם, די לי העולם שהייתי דר מיזם שבראתני. למה רצונך להכניסני בטפה זו סרוחה, שאני קדושה וטהורה, ואני גזורה מגזרת כבודך. מיד אומר הקדוש ברוך הוא לנשמה, עולם מכניסך בו, יפה יהא לך ממה שהיית דרה בו, ובשעה שיצרתיו לא יצרתיו אלא לטפה זו. מיד מכניסו הקדוש ברוך הוא לשם בעל כרחו. ואחר כך חוזר המלאך ומכניס הרוח לתוך מעי אמו. וממנין לו שני מלאכים ושומרין אותו שלא יצא משם ושלא יפול. ומכניסין אותו שם נר דלוק על ראשו. זה שאמר הכתוב: מי יתנני כירחי קדם פימי אלוה ישמרני, בהללו נרו עלי ראשי וגו' (איוב כט ב, ג). ומביט ורואה מסוף העולם ועד סופו. נוטלו המלאך משם ומוליכו לגן עדן ומראה לו הצדיקים יושבין בכבוד ועטרותיהם בראשיהם. ואומר המלאך לאותו הרוח, תדע לך מי הם אלו. אומר לו הרוח, לא אדוני. חוזר המלאך ואומר לו: הללו שאתה רואה,

נוצרו בתחלה כמותך בתוך מעי אמן ויצאו לעולם ושמרו התורה והמצוות, לפיכך זכו ונודדמנו לטובה זו שאתה רואה. דע לך, שסופך לצאת לעולם. ואם תזכה ותשמר התורה של הקדוש ברוך הוא, תזכה לך ולישיבה של אלו. ואם לאו, דע וראה שתזכה למקום אחר. לערב, מוליכו לגיהנם. ומראה לו שם את הרשעים שמלאכי חבלה מכים אותן במקלות של אש, וקוראין וי וי ואינם מרחמים עליהם. ואומר לו עוד אותו מלאך לאותו הרום, תדע מי הן אלו. ואומר: לא אדוני. ואומר לו המלאך, אלו הנשרפים, נוצרו כמותך ויצאו לעולם ולא שמרו התורה והקדושתו של הקדוש ברוך הוא, לך באו לחרפה זו שאתה רואה. ואתה דע לך, שסופך לצאת לעולם, והוי צדיק ואל תהי רשע, ותזכה ותתיר לעולם הבא. ומנן שהוא כן... ולך על הכל מזהירו הקדוש ברוך הוא. ומטיל אותו המלאך מן הבקר ועד הערב, ומראה לו מקום שהוא עתיד למות בו ומקום שהוא עתיד להקבר בו, ואחר כך מוליכו ומטילו על כל העולם ומראה לו את הצדיקים ואת הרשעים, ומראה לו הכל. ובערב חוזרו לתוך מעי אמן, והקדוש ברוך הוא עושה לו שם ברים ודלתים, ... והולד הוא מנח במעי אמן תשע חדשים ג' חדשים הראשונים הולד הוא במעי אמן במדור הפתח, והשלישה חדשים השניים דר במדור האמצעי, והאחרונים דר במדור העליון. וכשמגיע זמנו לצאת לאויר העולם, הוא מתגולל ויורד ברגע אחד מן העליון לאמצעי ומן האמצעי לאחרון. ומכל מה שאמרו אוקלת ושותה בראשונה, הוא אוכל ושותה, ואינו מוציא רעי. ... לסוף מגיע זמנו לצאת לאויר העולם. מיד בא אותו המלאך ואומר לו באותה שעה, הגיע זמנך לצאת לאויר העולם. והוא אומר לו: למה אתה רוצה להוציאני לאויר העולם. אומר לו המלאך, בני תדע שעל כרחק אתה נוצר ועכשו דע שעל כרחק נולדת ועל כרחק אתה מת ועל כרחק אתה עתיד לתן דין וחסבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואינו רוצה לצאת משם, עד שמכחו ומכבה לו את הנר שהוא דלוק על ראשו ומוציאו לאויר העולם בעל כרחו. מיד שוכח התינוק כל מה שראה ביציאתו וכל מה שהוא יודע. ולמה התינוק בוכה ביציאתו. על מה שאבד מקום הנחה והרוחה ועל העולם שיצא ממנו. באותה שעה מתחלפים עליו שבעה עולמות. עולם ראשון, דומה למלך, שהכל שואליו בשלומו ומתאין הכל לראותו, ומחבקין ומנשקין אותו, מפני שהוא בן שנה. עולם שני, דומה לחזיר, שהוא שוגש באשפתות, כך הולד שוגש בצואה כשהוא בן שנתיים. עולם שלישי, דומה לגדי, שהוא מרקד לזמן ולקאן במרעה טוב לפני אמו, כך התינוק מתענג לפני אביו ואמו ומרקד לזמן ולקאן ומשחק והכל שמחים בו. אימתי, כשהוא בן חמש. עולם רביעי, דומה לסוס שהוא מהלך בסטריות. ואימתי, כשהגיע על פרקו, כשהוא בן שמונה עשרה. כשם שהסוס רץ ומשתבח, כך הנער משתבח בבחירתו. עולם חמישי, דומה לחמור, שמניחין עליו אקף. כך לבני אדם מניחין לו אקפו עליו, ונתנין לו אשה ומוליד בנים ובנות, וחוזר והולך לקאן ולקאן ומביא מזון ומפרנס לבניו ומכלכלן, ונתנין עליו משא והוא מעמס מן בנים ובנות. ואימתי, כשהוא בן ארבעים שנה. עולם ששי, דומה לכלב, שהוא חצוף לקאן ולקאן ונוטל מזנה ונותן לזה ואינו מתבייש. עולם שביעי דומה לקוף, שנשפתה דמותו מכל הבריות, שואל על כל דבר ודבר, ואוכל ושותה כמו נער, ומשחק כמו תינוק, וישוב לימי עלומיו בדעת אבל לא בדבר אחר. ואפלו בניו ואנשי ביתו מלעיגין עליו ומקללין אותו ושונאין אותו. וכשהוא דובר שום דבר, אומרים לו: הניחו לו, כי הוא נער וזקן. והוא דומה לקוף בכל עניניו ובכל דבריו. ואפלו התינוקות מלעיגין עליו ומשחקין בו. ואפלו צפור דרוור ונערהו משנתו. לסוף הגיע זמנו, בא לו אותו המלאך ואומר לו: תפירני. אומר לו: הן. ואומר לו: למה באת לי היום מכל שאר הימים.

אומר לו המלאך, כדי להוציאך מן העולם, כי הגיע זמנך להפטר. מיד מתחיל בוכה ומשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו. ואין הבריות מפירין ולא שומעין את קולו, חוץ מן הפרנגול בלבד. ואומר למלאך, הלא כבר הוצאתני משני עולמות והכנסתני בזה העולם. ואומר לו המלאך, והלא כבר אמרתי לך, שעל כרחק נוצרת, ועל כרחק נולדת, ועל כרחק אתה חי, ועל כרחק אתה מת, ועל כרחק אתה עתיד לתן דין וחסבון לפני הקדוש ברוך הוא.

מלכים א' פרק ג'

בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך... ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפט את עמך הכבד הזה: וייטב הדבר בעיני אדני כי שאל שלמה את הדבר הזה: ויאמר אלהים אליו יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים ולא שאלת לך עשר ולא שאלת נפש איבך ושאלת לך הבין לשמע משפט: הנה עשיתי כדברך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך ואחרך לא יקום כמוך: וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עשר גם כבוד אשר לא היה כמוך איש במלכים כל ימך: ואם תלך בדרכי לשמר חקי ומצותי כאשר הלך דויד אביך והארכת את ימך... אז תבאנה שתיים נשים זנות אל המלך ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה האחת בי אדני אני והאשה הזאת ישבת בבית אחד ואלד עמה בבית: והיא ביום השלישי ללדתי ותלד גם האשה הזאת ואנחנו יחדו אין זר אתנו בבית זולתי שתיים אנחנו בבית: וימת בן

האשה הזאת לילה אשר שכבה עליו: ותקם בתוך הלילה ותקח את בני מאצלי ואמתך ישנה ותשכיבהו בחיקה ואת בנה המת השכיבה בחיקי: ואקם בבקר להיניק את בני והנה מת ואתבונן אליו בבקר והנה לא היה בני אשר ילדתי: ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי ובנך המת וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי ותדברנה לפני המלך: ויאמר המלך זאת אמרת זה בני החי ובנך המת וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי: ויאמר המלך קחו לי חרב ויבאו החרב לפני המלך: ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי לאחת ואת החצי לאחת: ותאמר האשה אשר בנה החי אל המלך כי נכמרו רחמיה על בנה ותאמר בי אדני תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתוהו וזאת אמרת גם לי גם לך לא יהיה גזרו: ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד החי והמת לא תמיתוהו היא אמו: וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט:

דף 13

אורות התורה פרק י"ב פסקה ה'

התורה נתנה לישראל, כדי ששערי אורה יותר בהירים, יותר רחבים, יותר קדושים, מכל שערי האורה של הבינה הטבעית ושל רוח המוסר הטבעי אשר לאדם, יפתחו לנו, ועל ידינו לכל העולם כולו. ואם אנחנו אוטמים את אזנינו משמע לקול ד' הפשוט הקורא בכח על ידי כל שערי האורה הטבעיים, שהיא נחלת כל האדם, מפני שאנו חושבים, שנמצא את אור התורה בתורה הקרועה מכל אור החיים הפרושים בעולם, בפנימיותו ובנשמת האדם בהדרה, אין אנו מבינים בזה את ערכה של תורה, ועל זה נאמר עם נבל ולא חכם, כדמתרגם אונקלוס עמא דקבילו אוריית' ולא חכימו.

דף 14

אורות ישראל פרק ז פסקה י"ז

אי אפשר לנו לדבר ע"ד תחית לאומית כללית אם לא נדבר בענין תחיה פרטית של כל נשמה ונשמה בפני עצמה. וע"כ תחית הנשמות בטללי תחיה אמיתית הרי היא חלק היותר מעכב בהתכונה של התחיה הלאומית, והדאגה הזאת של תחית הנשמה היא מונחת עמוק בלב הקדושים המאמינים בתמימות לב, אשר לא נתקו כפות רגליהם מיסוד הקדושה, החיים ע"פ התורה והאמונה בתורת ד' ממקור החיים העליונים. אמנם עתה כאשר התור של התחיה הלאומית בכללותה לכל הקימה בא אלינו, מוכרחים אנחנו להעמיד מצבי נפש כאלה, שיובילו אותנו מתוך התחיה הנשמית הפרטית לתחיה של האומה בכלל. וזה נשתכח מכל העסקנים המפורסמים של תחית האומה, כמו שנשתכחה דעת אלהים חיים מהחלק היותר גדול של העוסקים בטכניקה, ובתחיות מעשיות של התרבות האנושית, וכמו שהתרבות המודרנית בכללה היא סובלת מחשכים באין שיעור, מצד המחלה של שכחת ד', ככה סובלת מזה ג"כ התחיה הלאומית. והחלוצים של התחיה באמת מוכרחים הם לעסוק באלו שתי העבודות ביחד, תחיתו של השכל האלהי בתוך המדע המעשי לכל מחלקותיו, ותחיתו של הנשמה האלהית בתוך התחיה הלאומית לכל מערכותיה המעשיות.

דף 15

ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה קט"ז

ספר, שְׁפָשְׁהוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, סִפְרוּ לוֹ שֵׁם הַחֲשׁוּבִים שֶׁהָיוּ שֵׁם שְׂבָאוּ מִמְדִּינוֹת אֱלֹהֵי וְקָבְעוּ דִּירְתָם שֵׁם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּמְפָרְסָם וְסִפְרוּ לוֹ, שֶׁקָּדַם שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְצַיֵּר לְעֶצְמָן שְׂאֲרָץ יִשְׂרָאֵל הִיא עוֹמֶדֶת בְּזֶה הָעוֹלָם וְהָיוּ סוֹבְרִים שְׂאֲרָץ יִשְׂרָאֵל הוּא עוֹלָם אַחַר לְגַמְרֵי לְפִי גִדְל קִדְשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמְבָאָר בְּסִפְרִים וּמִפְרָשׁ בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה מְעֵלֶת קִדְשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים וְהַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ מְפָרֶשֶׁת כָּל גְּבוּלֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִדְל מְעֵלְתָהּ וְקִדְשֵׁתָהּ הָעֶצוּם וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד עַל כֵּן לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְצַיֵּר לְעֶצְמָן בְּעֵינֵיהֶם שְׂאֲרָץ יִשְׂרָאֵל יְהִי בְּזֶה הָעוֹלָם עַד אֲשֶׁר בָּאוּ לְשֵׁם וְרָאוּ, שְׂאֲרָץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּזֶה הָעוֹלָם מִמַּשׁ כִּי בְּאֶמֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא כְּמוֹ מְדִינוֹת אֱלֹהֵי מִמַּשׁ וְעַפְרָא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא בְּמִרְאָה וְדָמוֹת כְּמוֹ עֵפֶר מְדִינוֹת אֱלֹהֵי מִמַּשׁ כִּי מֵה שְׂמִבְיָאִין לְפַעְמִים עֵפֶר לְבָן מִשֵּׁם זָהוּ

רק במקומות פרטיים וגם במדינה זו נמצא עפר לבן ועפר של נתר בכמה מקומות אבל עקר העפר בארץ ישראל הוא כמו עפר מדינות אלו ממש כי באמת בדמות ותמונה אין חלוק קלל בין ארץ ישראל ובין שאר מדינות, להבדיל ואף על פי כן היא קדושה מאד מאד בתכלית הקדושה עצומה ונוראה מאד אשרי הזוכה להלך שם אפלו ארבע אמות וכו פאשר הפליגו רבותינו זכרונם לברכה וכל הספרים בעצם קדשתה הגדולה והנוראה. וספר רבנו, זכרוננו לברכה, זאת כי הוא ענין נצרך מאד לכמה ענינים שבני אדם נבוכים בהם בטעותים כי יש טועים סוברים שצריכין להפיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להפירו בפניו בצלמו ודמותו שיהיה משנה בדמותו ובתנועותיו דיקא ובאמת לא כן הוא כי הצדיק הוא בדמות וצלם ככל האנשים ואין בו שום שנוי ואף על פי כן הוא ענין אחר לגמרי ושאר בני אדם אינם בדמותו קלל באמת לאמתו כמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה שאיש הכשר נדמה, שהולך עם כרפשות ודיקין כמו שאר בני אדם ואף על פי כן הוא ענין אחר לגמרי וכן ארץ ישראל באמת היא מבדלת ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחינותיה ואמר רבנו, זכרוננו לברכה, שארץ ישראל יש לה רקיע אחר משאר ארצות וכמוכן בזהר הקדוש פרשת תרומה (ועין זוהר ויקהל ר"ט) אך אף על פי כן בגשמיות לפי מראה עיני האדם אין רואים שום שנוי בין ארץ ישראל לשאר ארצות כי אם מי שזוכה להאמין בקדשתה, יכול להבחין קצת ההפרש כמו כן הצדיק והאנשים כשרים לערך שאר העולם שבאמת הם דומים בכל תנועותיהם כשאר בני אדם בדמותם וצלמם ואין ביניהם הפרש בגשמיות לכל מראה עיני בשר ואף על פי כן באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מפרשים ומבדלים לגמרי כי איש כשר הוא ענין אחר לגמרי כנ"ל מכל שכן הצדיקים האמתיים

אגרות הראי"ה חלק ב – אגרת תקנ"ה

ומה שמחרפני כבוד תורתו, שנעשיתי לעת זקנותי "ציוניסט", להקריב את נשתי בשביל ישוב-ישראל בארץ ישראל - , אהובי, אם כל ה"ציוניסטים" יהיו אוהבים את ארץ ישראל ורוצים בישוב ארץ הקודש בזאת הכוונה והמטרה הקדושה שאני מתכוון אליה, בשביל שהיא ארץ-ד', שבחר בה השי"ת וחבבה מכל העולם כולו, ויש בה סגולות קדושה לנבואה, ולהשראת רוח"ק, ולזכות ע"י ההליכה בה לעולם הבא, ואפילו על רשעים מגינה זכותה, - ... ואם יהיו כל ה"ציוניסטים" חושבים כן תהיה בודאי תפארת גדולה לכל גדול בישראל ולכל גאון וצדיק להיות "ציוניסט" כזה, וגם כבוד גאונו אינו צריך להתבייש מ"ציוניסטיות" כזאת.

ספר הכוזרי מאמר שני פסקה ט'

אמר הפוזרי: מאמרך "אצל עמו" כבר התבאר לי, אבל מאמרך, "ובארצו" קשה לי לקבולו.

י אמר הסבר: אל יקשה בעיניך שתתחד ארץ בדבר מכל הארצות, ואתה רואה מקום שמצליח בו צמח מבלתי צמח, ומוצא מבלעדי מוצא, וחייה מבלעדי חיה, ומתיחדים יושביו בצורות ומדות מבלעדי זולתם – במצוה המזג. והנה על פי המזג תהיה שלמות הנפש וחסרונה.

יא אמר הפוזרי: אינני שומע על השוכנים בארץ ישראל יתרון על שאר אנשי העולם.

עין אי"ה ברכות א' פרק א פסקה ל"ב

יש מעלות שהן בטבע האדם, לפי שורש יצירתו באשר הוא אדם, להשיגן. וכיון שהן שוות לטבע א"צ יסורין כדי לזכות אליו. אמנם לזכות למעלה שהיא חוץ לטבע, ולמעלה מן הטבע, אין כוחות הגוף שהם טבעיים מוכנים לזה כ"א ע"י יסורין. כענין הנבואה שכשהיתה חלה, היו אבריהם מתפרקים, כמו שביאר הרמב"ם ביסוה"ת וכמו שהפסוקים מורים בדניאל ועוד במקומות רבים, והכל מפני שהנבואה היא מעלה עליונה חוץ לטבע, אין הגוף הטבעי מקבלה כ"א ע"י יסורים, שיותש חילו וישבר. ע"כ אלו הג' מעלות הם כולם למעלה מן הטבע. והנה האדם מורכב משכל, גוף ונפש. ומצד שלשתם יוכל להיות לו מעלות שוות אל הטבע, וגם יוכל להתרומם מעל חוקי הטבע בשלשתם. וישראל הכינים הקב"ה שבג' אלה יתעלו מעל עיני הטבע. מצד השכל, נתן להם התורה לרומם השלמת שכלם למעלה מכח הטבע. ומצד הגוף, א"י שהיא ארץ גופנית, ומ"מ יש בה כח קדושה סגולי למעלה מענין הטבע. ועוה"ב, מצד הנפש לזכות למעלה עליונה גבוהה מן הטבע, ע"כ כולם לא נתנו כ"א ע"י יסורין.

ספר הכוזרי מאמר ראשון פסקה י"א

אמר לו החבר: אנחנו מאמינים באלהי אברהם יצחק ויעקב המוציא את בני ישראל ממצרים באותות ובמופתים ובמסות, והמכילם במדבר, והמנחילם את ארץ כנען, אחר אשר העבירם את הים והיבדן במופתים גדולים, ושלח משה בתורתו, ואחר כך כמה אלפי נביאים אחריו מזהירים על תורתו, מיעדים בגמול טוב לשומרה, וענש קשה לממרה אותה. ואנחנו מאמינים בכל מה שכתוב בתורה, והדברים ארכים.

אורות הקודש חלק ג – המאכל שבארץ ישראל עמ' רצ"ה

המאכל של ארץ ישראל מקדש בפנימיותו, ואינו מגשם כי אם בחיצוניותו, אבל ממאכלי חוץ לארץ צריכים להזהר. ולפי רוב הצפיה לארץ ישראל מתעלה המאכל שבחוץ לארץ גם כן. וזהו סוד הזכרת ירושלים, בעל נהרות בבל או בשיר המעלות שובה בכל סעודה. צפית ארץ ישראל, הבאה תכף למזון, מעדנת את המאכל שבחוץ לארץ ועושה אותו קרוב לעילוי של ארץ ישראל.

אורות התורה פרק א פסקה ג'

ניקת תורה שבעל פה היא בגניזו מן השמים ובגלוי מהארץ. וצריכה ארץ ישראל להיות בנויה וכל ישראל יושבים עליה מסדרים בכל סדריהם, מקדש ומלכות, כהנה ונבואה, שופטים ושופרים וכל תקסיסיהם, אז תיהא תורה שבעל פה בכל זיו תפארתה, פורחת ומעלה נצה ומתחברת לתורה שבכתב בכל שיעור קומתה.

עין איה ברכות ב פרק ט' פסקה ל'

"...הדעת היא ההכרה העמוקה, שאינה עוזבת כל פרט קטן מפרטי המציאות היותר קטנים שלא תשלימהו בתכלית שכלולו. וזה בא מצד ההכרה היותר חודרת בפנימיות צרכיהן ורגשיהן של כל בריותיו אשר ברא. ואמר " בדעתו תהומות נבקעו ושחקים ירעפו טל", להצמיח פרי לכל גויה וגויה די מחסורה, נפשות רבות וחסרונם וכל הדברים היתירים יותר מכדי ההכרח, והם כדי להנעים את החיים ולהרחיב את הדעת, למלא את משאלות ההרגשות היותר דקות והיותר פנימיות, שהכל גלוי וידוע לפני אל ראי ית'..."

עין איה שבת א פרק ב פסקה ס"ח

"ר"א זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לת"ח."

תוכן החיים השקטים והשלמים ראויים הם שיהיו כל כך מתאימות כל הדרישות היותר רחניות ומופשטות הרבה מעולם ההרגשה והנטיות הטבעיות עם כל הדברים הטבעיים, עד שאפילו אנשי קודש המסורים בכל לב ונפש לקדושה ולחכמה, גם הם יוכלו להכניס בנפשם בלא שום התנגדות, יחד עם אור החכמה וקדושת היראה, גם את כל ההנהגה הנאותה לחיים מסודרים, וגם את כל הענג הראוי הטבעי לאדם ע"פ מדה קדושה וישרה, ולא יעיק דבר מזה אל התעלות הקדושה ורוממות הנפש, ולא לשקידת התורה ואהבתה. כי בהיות הנפש שלמה ונמצאת במצב מנוחה ושלום, היא יכולה לתן לכל דבר את חוקו הראוי, ואף באותן הענינים שנראה כאילו התביעות הטבעיות הן כמעיקות להתעלות הרמה של החכמה והקדושה, הן באמת אינן כ"א משלימות וממלאות אותה. ע"כ כל אושר החיים, כל ענג וצהלת לב, הוא מובטח לישראל יחד עם תגבורת כחם בקדושה ותורת אמת. ע"כ אם שת"ח, ששקידת התורה ונדידת שינה מאהבתה העזה היא משוש דרכו בחיים, מ"מ במצב המנוחה המסודרת הוא מוצא ג"כ חפץ למעט שנות שלו במטה מוצעת סדורה ומתוקנת. ועם היותו עסוק תמיד בעמקי חכמה מופשטים, לא ימיתו כל אלה מלבו את הרגשות החיים המותאמים לרגש האדם השלם ברוחו גופו ונפשו. וקורת רוח אשר ימצא בחברתו, האשה אשר הפיל לו ד' לחבל, תרחיב דעתו בהיותה מקושטת הדורה בלבושה, ולא יטשטש כח השקידה גם את ההרגשה היותר רחוקה לפי הנראה מעולם הדיעות המופשטות והעיוניות. כל אלה המה יכולים להמצא בזמן הישוב והתיקון, אבל בזמן הגלות והמהומה הכללית, אי אפשר כמעט שתמצא נפש שלמה ובריאה בתכלית. ע"כ הנטיה אל הקצוות היא תולדה מוכרחת, והמסור

באמת לשקידה גדולה א"א לו כלל שישים ג"כ לב לסדרים בחייו הגופניים, וכמו כן הלך נפשו בעניני ההרגשה הרחוקים מעולם העיון, מוכרחים הם שילכו מלבבו וימסו. ואם ירצה להעמיד את כל הפרטים הטפלים הללו בסדרי חייו והלך נפשו, יקנה אותם במחיר מרובה מהשלמתו הרוחנית, כי זהו טבע הנפש הנחלשת מצרת הגלות הכללית.

עין איה ברכות פרק א פסקה ל'

"...דבאמת חיוב שקידת התורה א"א להיות ניתן ע"י מדה מוצמצמת לכל אדם. שהרי יש לכל אדם רשות להיות עוסק במשא ומתן, ולקנות נכסים וקנינים אפי' יותר מדי הכרח סיפוקו, ואין בזה משום ביטול תורה..."

אורות הקודש חלק ב' שאיפות היאוש וההצלה עמ' תפ"ח

ארבע שאיפות עומדות ברוח האדם, נשפעות מרוח העולם במחלקותיו. האחת, שאיפת הרע הגמורה, חפץ השלטתו בכל ערכי החיים והעולם. מזה יצאה התקופה האלילית, והיא פועלת בעומק זוהמתה גם עד כה בכל ענפיה, שהם הם סורי הגפן נכריה, בכל רשעה, מחלה, סכלות, וחורבן, בין הגלויים בניוולם, בין המכוסים במעטה היופי החיצוני, כבוד מדומה ומשטר ממשלת תבל. השאיפה השניה היא הכרת הרע ברשעתו, ומתוך כך הכרזת היאוש המוחלט של כל היש, ושאיפת ההצלה בכליון מוחלט, וכונניות חיים למטרה זו. השאיפה השלישית היא יאוש למחצה, כלומר, להתיאש מהרשעה בעצמה, מהרע ושליטתו בעצמו, למסור בידו את החומר ואת העולם החברותי, הנגרר הרבה אחרי מראה עינים, ולהציל מתוך יאוש זה את הפנימיות של החיים, שזהו צד הטוב שלהם. השאיפה הרביעית היא העומדת להציל את הכל. מבלי להשאיר גם צרור, לחשוב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, להציל את הגוף כמו הנשמה, את חיצוניות ההויה כמו פנימיותה, את הרע בעצמו כמו את הטוב, ולא עוד אלא להפך את הרע לטוב גמור, ולהעלות את העולם ומלואו בכל צדדיו ותכסיסיו, את העולם היחידי בכל ערכיו החומריים, ואת העולם החברותי בכל סדריו, להעמיד את הכל על בסיס הטוב. זאת היא שאיפת ישראל. המבוטאה במעמקי תורה, ביסוד האמונה, בהליכות החיים, בכל מלחמותיו, המעשיים והרוחניים, בכל תקותיו, למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו, להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה, קנאת ד' צבאות תעשה זאת. וקנאת ד' היא רוח החיה בגבורת ישראל, שלא להניח להרשעה האנושית ולא להרשעה העולמית אפילו כמלא נימא, והאלילים כליל יחלף, ונשגב ד' לבדו ביום ההוא, ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ד' מלך. ומובן הדבר, שבין היאוש הגמור, של הבודיסמוס, ובין היאוש למחצה, של הנוצריות, הם משמשים באיזה אופן את הרשעה העולמית, ברצותה על כל פנים להמשיך אליה כל אשר תוכל, לפחות להודות בממשיותה ונצחונה, כשהיא לעצמה, וממילא היא מתבצרת. ובא אור ישראל להסיר את כל חושך, ולהעביר מן הארץ כל ענן מקדיר, להסיר את פני הלוט על כל העמים והמסכה הנסוכה על כל הגוים.

דף 19

נזרי מאמר שני פסקה כ"ב – כ"ד

אמר הַחֲבֵר: מִמָּה שֶׁאִמְרוּ בְעֵינֵי זֶה: הַכֹּל מֵעֵלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִין הַכֹּל מוֹרִידִין, וְדָנוּ הָאִשָּׁה שֶׁאִינָה רוֹצֶה לְעֵלוֹת עִם בְּעֵלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁתֵּצֵא שְׁלֵא בְכַתְּבָהּ, וְהִפְכוּ – כִּאֲשֶׁר הָאִישׁ אִינוּ רוֹצֶה לְעֵלוֹת עִם אִשְׁתּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּצְיֵא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ, וְאָמְרוּ: "לְעוֹלָם יְדוּר אָדָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִפְלוּ בְעִיר שְׂרָבָה גוֹיִים וְאֵל יְדוּר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אִפְלוּ בְעִיר שְׂרָבָה יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּל הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דּוֹמָה לְמִי שֵׁישׁ לוֹ אֵלוֹה, וְכֵל הַדָּר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ דּוֹמָה לְמִי שֶׁאִין לוֹ אֵלוֹה..." וְאָמְרוּ: "כֵּל הַקְּבוּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּאֵלוּ קְבוּר תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ", וּמִשְׁבָּחִים מִי שֶׁמֵת בָּהּ יוֹתֵר מִמִּי שֶׁנִּשְׂאוֹ אֵלֶיהָ מֵת, מִמָּה שֶׁאִמְרוּ: "אִינוּ דּוֹמָה קוֹלְטֵנוּ מִחַיִּים לְקוֹלְטֵנוּ אַחַר מֵיתָה". אָבֵל אָמְרוּ בְּמִי שֶׁהִיא: יְכוּל לְדוּר בָּהּ וְלֹא דָר בָּהּ וְצָוָה לְשֵׂאת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ לְאַחַר מוֹתוֹ: "בְּחַיִּים – וְנִחַלְתִּי שֶׁמֵתָם לְתוֹעֵבָהּ, וּבְמֵיתָתְכֶם – וְתִבְאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת

ארצי". והיה מהקפדת רבי חנינא כאשר שאָלו אותו אם מתר שילך פלוני לחוצה לארץ ליבם אשת אחיו, שאמר: "אחיר נשא גויה ומת, ברוך המקום שהרגו! והוא ירד אחריו." ושאָרו מכירת קרקע לנכרי, ושאָרו מכירת קורות הבית, ולהניחו סרב ושאָרו: "אין דנין דיני קנסות אלא בארץ ישראל" ושלל יצא העבד לחוצה לארץ, וזולת זה הרבה. ועוד אמרו: "אוירא דארץ ישראל מחפים". ומאבהבתם אותה אמרו: "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מבטח לו שהוא בן העולם הבא". ואמר רבי זירא למין שרצה לעבר עמו בנהר בלי מקום מעבר, מתאנתו לעבר לארץ ישראל: "דַּכְתָּא דַּמְשָׁה וְאַהֲרֵן לֹא זָכוּ לִיָּהּ מִי יֵימֵר דַּזְכִּינָא לִיָּהּ."

אמר הפוזרי: אם כן אתה מקצר בחובת תורתך, שאין אתה משים מגמתך המקום הזה ותשימנו בית חייך ומורתך, ואתה אומר: "רחם על ציון כי היא בית חיינו, ... אני רואה, שהשתחוויתך וכרעתך נגדה חנף, או מנהג מבלתי כונה ,

אמר הסבר: הובשתי מלך כוזר, והעון הזה הוא אשר מנענו מהשלמת מה שיעדנו בו האלהים בבית שני, כמה שאמר: "רני ושמחי בת-ציון", כי כבר היה הענין האלהי מזמן לחול כאשר בתחלה אלו היו מסכימים כלם לשוב בנפש חפצה, אבל שבו מקצתם ונשארו רבם וגדוליהם בבבל, רוצים בגלות ובעבודה-שלא יפרדו ממשפחותיהם ועניניהם. ושמא על זה אמר שלמה: "אני ישנה ולבי ער", כנה הגלות בשנה והלב הער התמדת הנבואה ביניהם. "קול דודי דופק", קריאת האלהים לשוב. "שראשי נמלא-טל" על השכינה שיצאה מצללי המקדש, ומה שאמר: "פשטתי את כתנתי", על עצלותם לשוב. "דודי שלח ידו מן-החור", על עזרא שהיה פוצר בהם ונחמיה והנביאים, עד שהודו קצתם לשוב הודאה בלתי גמורה, ונתן להם כמצפון לבם, ובאו הענינים מקצרים מפני קצורם, כי הענין האלהי איננו חל על האיש אלא כפי הזדמנותו לו, אם מעט – מעט ואם הרבה – הרבה. ואין דבורנו: "השתחוו להר קדשו", ו"השתחוו להדום רגליו", ו" המחזיר שכינתו לציון", וזולת זה, אלא כצפצוף הזרזיר, שאין אנו חושבים על מה שנאמר בזה וזולתו, כאשר אמרת מלך כוזר.

כתובות קי: תוס'

הוא אומר לעלות כו'. אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליזהר בהם ולעמוד עליהם:

שו"ע סימן ע"ה סעיף ה'

יש מי שאומר, דהא דכופין לעלות לארץ ישראל, היינו בדאפשר בלא סכנה. הלכה, מסוף המערב עד נוא אמון אין כופין לעלות, ומנזא אמון ולמעלה כופין לעלות דרך יבשה, וגם דרך ים בימות החמה, אם אין שם לסטים:

דף 19

עין איה שבת ב' פרק ט' פסקה ס"ח

וההר אשר זכה שיהיה מרכז העולם כולו, לא במקרה בא הדבר, כי בודאי יש יחש למציאותו והזרחת המרכזיות של אור חי העולמיים, עליו, הרי הוא ספוג בכח כל כלליות, ומתוך אותה ההכרעה של הסיפוג הכללי שבו, הרי הוא לה שאי אפשר כלל לתאר חיים ומציאות למהותיות הישראלית בלא קבלת התורה. ועמדתם של ישראל הרי היא מכוונת להעשות בסיס לכל הריכוז שאז חל על המציאות של ההר, ויציבו בתחתית ההר. בכח האצור בההר אשר ירד עליו ד' באש, ספון כח מכריח, אם אתם מקבלים את התורה מוטב, הרי אתם מגלים את מציאותכם העצמית כמי שהיא באמתת הווייתכם, ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכל המציאות כולה מתקוממת לנגדכם כאשר אתם מתקוממים מול עצמיותכם.

הכוזרי מאמר שלישי פסקה א

אמר הקבר: מנהג העובד אצלנו, איננו נגזר מן העולם, שלא יהיה למשא עליו, וימאס החיים שהם מטובות הבורא וזכר טובתו עליו בהם, כמו שנקאמר: "את מקפר ימיה אמלא", "והארקת ימים", אבל אוהב העולם ואריכות הימים מפני שהוא מקנה אותו העולם הבא, וכל אשר יוסיף טובה יעלה מדרגה לעולם הבא

אורות התורה פרק ז פסקה ה-ו

הצער הפנימי על חסרון ההשלמה של הנשמה במעשים, בידיעות, ובדעות, ביחוד בקנין התורה, הם הם יסורי הגיהנם המתגברים, שהם באים מהפיכת הפנים של הקב"ה מלהאיר על הנשמה, בהופעה תדירית, לפי אותה המדה שהחסירה את קנינה הרוחני, שכל מקור החיים בו תלוי, הוא קנין התורה. חוסר התורה הוא הגיהנם בעצמו.

מורה נבוכים חלק ג' פרק נ"ד

שם חכמה נופל בלשון העברי על ארבעה דברים. הוא נופל על השגת האמיתות אשר תכלית כונתם – השגתו יתברך- אמר "והחכמה מאין תמצא וגומר" ואמר "אם תבקשנה ככסף וגומר" - וזה הרבה. ונופל על ידיעת המלאכות איזו מלאכה שתהיה "וכל חכם לב בכם" "וכל אשה חכמת לב". ונופל על קנות מעלות המדות "וזקניו יחכם" "בישישים חכמה" - כי הדבר שיקנה האדם בזקנה לבד הוא ההכנה לקבל מעלות המדות. ונופל על הערמה והתחבולה "הבה נתחכמה לו"; ולפי זה הענין אמר "ויקח משם אשה חכמה"; - רצונו לומר בעלת ערמה ותחבולה; ומזה הענין - "חכמים המה להרע"; ואפשר שיהיה ענין חכמה בלשון העברי מורה על הערמה ושימוש המחשבה.

עין איה שבת א פרק א' פסקה כ'

והנה כך היא מדתו של הקדוש ברוך הוא בברואיו, הוא נותן את כל הכחות בשפע רב לפי ערך כח המקבל, כל הכחות הטובים והרעים שהם גם כן טובים כשיתוקנו ויהיו לשימוש הנכון והמועיל, ואין זה ממדת ההנהגה האלהית לקמץ בכחות הרעים ולמעט דמותם, כדי שלא יהיה צורך להתגבר עליהם ולעסוק במערכה של תיקון מצדם, שכפי מיעוט הכחות וחלישותם כן מתמעטת מתנת החיים והטוב הגנוז בהם ומוכן להעשות על ידם.

עין איה שבת ב' פרק ו' פסקה ק'

"הוא בשמה והיא בשמו, יש משום דרכי האמורי"

יסוד דרך ד' הסלולה בישראל הוא מילוי החובה. התעודה האלהית היא מקפת את האדם למלאות את תכונתה. נוצר האדם על פי גורלו להיות איש או אשה - היינו למלא תפקיד ידוע בהווה. השם המיוחד את העצמיות של הנקרא, כולל בקרבו את הצד היותר יסודי שבהווה. כיון שהווה היא חובה, עבודה ומשמרת, אי אפשר להעלות על הלב כי אם להתפשט בשכלול החיים שבתוך החוג, המצוייר מהגורל העליון. דרכי האמורי נוסדו על ההנחה המגושמה שהחיים הם 'מילוי-החפץ', לא 'מילוי-חובה'. את החפצים אפשר להחליף על פי השפעת חפץ יותר מלבב. תכונת חיים כאלה מתעתקת מנפש לנפש באין מעמד, הולכים "כגלגל לפני סופה" "ושם רשעים ירקב"

עין איה שבת א פסקה ע"ט

בשעה שהדורות מקולקלים וצריך לסעדם בדרכי תורה להורותם בדרך ד' הטובה והישרה, צריך שתהיה ההשקפה של המדריכים הקדושים פונה תמיד אל התורה, אל החיים שבביהמ"ד, משם יראו יפה איך החיים צריכין להיות ועל פיהם יסודרו. אמנם אם יצרף לזה אדם ג"כ השקפה מצד מציאות החיים המקולקלים בשוק, בזה ישחית הכונה. כמו שהרופא צריך להשקיף לרפא החולים מצד הנקודה של חכמת הרפואה, לא מצד הרצון של החולים שהשחיתו בריאותם בשביל הנהגתם הרעה בהליכות חייהם. ע"כ זאת הסכימו כולם, כי הנכנס יכנס והיוצא אל יצא, כלומר רק איך שיוכרע דבר זה מצד עומק חכמת התורה, שכוללת הכל והיא מוליכה לדרך הישרה והנכונה, צריכים להסתכל בזה, ולא יצא היוצא להסתכל ג"כ איך ראוי דבר זה להיות נדון מצד החיים שחוץ לביהמ"ד, שבראותו הקלקולים הרבים והנטיות הרבות שבלב העם להפקרות ולשילוח תאוה וחפצם בשמחת הוללות, יפול עליו לבבו וידמה שאי אפשר כלל להנהיג באומה חיי שמחה של טהרה ושל תעודה קדושה. אבל אין הדבר כן, כי צריך לדעת שימין ד' רוממה, ואיך שהחיים צריכין להיות בצביונם ע"פ התורה שרוחה הולך בביהמ"ד, כן יקבלו ישראל את החיים וכן יתקיים הדבר באומה. והרוצה לצאת חוץ מגדרי תורה ולהיות כאחד מעמי הארצות הוא לא יכריע מאומה על ההנהגה הכללית של כלל עם ד', שתמיד יהי' עיקר האומה אותם השרידים ההולכים בתורת ד', שמכריעים את החיים ע"פ הדרכתה של תורה. ע"כ חלילה שישיעו החיים שחוץ לביהמ"ד בקלקולם על כח חיתוך ההלכות וההדרכות הצריכות לצאת דוקא מביהמ"ד מקום התורה.